Universitat de les Illes Balears

TREBALL DE FI DE MÀSTER

PROPOSTA DIDÀCTICA DE FORMACIÓ EN COMUNICACIÓ I MITJANS DE COMUNICACIÓ

'ENS EDUCAM PER A COMUNICAR'

Isabel Alomar Sureda

Màster Universitari de Formació del Professorat

(Especialitat/Itinerari de Tecnologia de Serveis)

Centre d'Estudis de Postgrau

Any Acadèmic 2019-20

PROPOSTA DIDÀCTICA DE FORMACIÓ EN COMUNICACIÓ I MITJANS DE COMUNICACIÓ

'ENS EDUCAM PER A COMUNICAR'

Isabel Alomar Sureda

Treball de Fi de Màster

Centre d'Estudis de Postgrau

Universitat de les Illes Balears

Any Acadèmic 2019-20

Paraules clau del treball:

Comunicació, mitjans de comunicació, projecte, educació

Nom Tutor/Tutora del Treball: Pere Alzina

Resum: L'educació en comunicació i mitjans de comunicació és una assignatura pendent que els centres educatius i docents han de fer front. Probablement per manca d'eines o per manca de coneixements, aquest tipus d'educació ni s'imparteix ni té cabuda en els currículums escolars. Certament, des de ben petits ens comunicam i consumim mitjans de comunicació sense haver estat prèviament educats per a tal.

Davant la preocupació de la manca d'aquesta educació en les escoles neix 'Ens educam per a comunicar', una proposta didàctica que té com a objectiu principal proporcionar a centres i professors diferents recursos i per a diferents nivells per tal de caminar cap a una nova educació en comunicació i mitjans de comunicació.

Paraules clau: comunicació, mitjans de comunicació, projecte, educació

Abstract: Communication and media education is a pending subject that schools and teachers have to deal with. Probably due to a lack of tools or a lack of knowledge, this type of education is neither taught nor included in school curricula. Certainly, from a very young age we communicate and consume media without having been previously educated for it.

In light of the concern related to the lack of this type of education in schools, A didactic proposal called 'We are educated to communicate' was born, whose main objective is to provide schools and teachers with different resources for different levels in order to walk towards a new education in communication and media.

Keywords: communication, media, project, education

ÍNDEX DEL TREBALL

1. Introducció i justificació del tema 5

2. Contextualització 6

3. Objectius del treball 6

4. Estat de la qüestió 7

4.1 Educar, comunicar i escola 7

4.2 Els reptes de l'escola per educar en comunicació 10

4.3 La motivació de l'alumnat per adquirir el sentit crític 12

4.4 El paper del docent; 'Guia al costat i no savi a l'escenari' 16

4.5 Les noves tecnologies, l'eina de motivació 17

4.6 EduCAC i Aulamèdia, exemples de què és possible 18

5. Descripció del projecte 19

5.1 'Ens educam per a comunicar', el projecte 19

5.1.1 Presentació del projecte 19

5.1.2 Objectius del projecte 19

5.1.3 Anàlisi, disseny i metodologia del projecte 19

5.1.4 Activitats detallades per nivells i blocs temàtics 22

BLOC 1. Comunicació i mitjans de comunicació 23

BLOC 2. Fake news 28

BLOC 3. Hate Speech (discurs de l'odi) 32

BLOC 4. Llenguatge sexista en els mitjans de comunicació 37

BLOC 5. El poder mediàtic i l'agenda setting 42

5.2 A tenir en compte durant el projecte 46

6. Conclusions i aportacions 48

7. Bibliografia consultada 49

8. Referències bibliogràfiques 50

9. Annexos 53

1. Introducció i justificació del tema

La proposta didàctica que es presenta en aquest treball de fi de màster vol evidenciar la necessitat latent que existeix en aquests moments per a educar en comunicació des dels centres educatius. Per tant, s'exposarà una proposta didàctica en format projecte per tal de treballar l'educació en comunicació i mitjans de comunicació dins les aules d'un centre.

Els mitjans de comunicació s'han convertit, d'alguna manera, amb l'eix central del pensament de la majoria de la ciutadania. Juntament amb les xarxes socials, els mitjans de comunicació s'han consolidat de tal manera en el dia a dia de la societat que inconscientment, en molts contextos del dia, es depèn d'ells. S'hi depèn en contextos ben variats; ja sigui en la feina, en la rutina de casa o, simplement, passejant pel carrer. I s'hi depèn, cada vegada més, amb el format digital. De fet, segons l'estudi Renova sobre l'ús del telèfon al WC, publicat al febrer del 2017, el 92% dels enquestats utilitza el telèfon quan està en el bany (Renova, 2017). És per tant, un exemple ben simple que fa encara més evident, si pot, que la majoria de les persones viuen enganxades als *smartphones* i tenen la necessitat de saber què està passant en tot moment arreu del món. Sense adonar-nos del tot, i amb poca consciència de fer-ho, una part molt important de l'educació que rebem en la nostra vida sorgeix dels mitjans de comunicació i de la comunicació, també, que tenim dia a dia.

En aquest treball posarem la mirada a aquesta realitat latent, evidenciant la necessitat de controlar, conscienciar i així educar els més joves d'aquesta realitat. La necessitat d'educar en comunicació. Des del temps de lleure fins a dins l'escola... Per això, inclourem una proposta didàctica clara i senzilla per tal que les activitats adjuntes tinguin una finalitat igual de clara i efectiva.

Desenvoluparem un projecte, per tant, que es podrà impartir en qualsevol centre educatiu on es cursi Educació Secundària Obligatòria (ESO), batxillerat i Formació Professional (FP).

El motiu principal de l'elecció d'aquesta temàtica per a aquest TFM neix arran d'una preocupació personal. Després d'haver estudiat el grau de periodisme i haver estat en diferents mitjans de comunicació fent feina i, també, haver cursat les pràctiques d'aquest màster m'he trobat en què vivim en un món on tot és informació. Una informació que ni s'explica ni es filtra i, en moltes

ocasions, ni es contrasta. Actualment, tothom pot accedir a la informació. Llibres, internet, conversacions... Tothom pot estar informat. Ara bé, estar informat vol dir estar ben informat? Som suficientment crítics per classificar la informació que rebem? A més, a conseqüència d'aquesta facilitat de rebre informació, vivim *infoxicats* (intoxicats d'informació). Això fa que arribi a fer mandra informar-se. Lligat a aquest fet ens trobam que en tenir accés a qualsevol informació sembla que no fa falta que s'expliquin les coses. 'Ja ho hauries de saber això' o 'tens una edat per saber com funciona tot això' són conclusions que es diuen dins les aules. Per tant, aquesta preocupació personal m'ha dut a rumiar sobre el tema i proposar en aquest treball un projecte comunicatiu que ajudi els participants a ser més crítics amb la informació que reben en el seu dia a dia i, també, a ser més sensibles amb la realitat social en què vivim.

2. Contextualització

Aquesta proposta didàctica en format projecte és totalment transversal, oberta, flexible i adaptable. És a dir, es podrà aplicar en qualsevol centre educatiu i podrà ser modificada tot el que es vulgui per part del docent que hi estigui interessat. En aquest sentit, l'objectiu no és altre que oferir recursos i eines a l'escola i, concretament al docent, perquè l'educació en comunicació i mitjans de comunicació en els centres educatius sigui més senzilla i d'abast, ja que en aquests moments aquest contingut no forma part del currículum educatiu.

3. Objectius del treball

- Desenvolupar un projecte el prou interessant i enriquidor per educar en comunicació en els centres educatius.
- Ajudar a reconèixer les mancances que hi ha en els centres educatius per tal d'educar en comunicació i evidenciar així la necessitat d'incorporar aquesta formació en comunicació.
- Dotar dels recursos i eines necessàries perquè els docents i alumnes puguin comunicar de manera objectiva i correcta.
- Aconseguir que l'alumnat torni més crític amb la societat i amb ell mateix.

4. Estat de la qüestió

4.1 Educar, comunicar i escola

Tal i com recull el DIEC (Diccionari de la Llengua Catalana), per una banda, **educar** significa «ajudar (algú) a desenvolupar les seves facultats físiques, morals i intel·lectuals», «transmetre (a algú) coneixements, actituds, valors o formes de cultura» i «desenvolupar i perfeccionar una capacitat o una qualitat». Per altra banda, **comunicar** vol dir «donar a conèixer (alguna cosa) a algú» o «entrar en relació, en comerç d'idees, d'interessos, etc., amb algú». És per aquest motiu que entenem que no s'educa si no és comunicant i que, per tant, hi ha una estreta i llarga relació entre aquests dos conceptes. A més, del mateix diccionari recollim el significat d'**escola** «establiment on s'ensenya».

Una vegada definits aquests tres conceptes que ens acompanyaran al llarg d'aquest treball és important analitzar i conèixer els motius de la seva estreta relació. Per fer-ho ens veiem obligats a rumiar en quins contextos s'educa comunicant. Trobam que es fa així en els centres educatius, en les pel·lícules/sèries, en els llibres, en el teatre, etc., però sobretot en els mitjans de comunicació. El motiu sembla evident. Segons el portal d'estadística en comunicació Statista (*Uso de los medios de comunicación en España - Datos estadísticos | Statista*, n.d.), el consum diari dels mitjans de comunicació en minuts suma un total de 460'1. És a dir, els espanyols consumiren el 2018 més de 7,66 hores de mitjans de comunicació al dia. Principalment la televisió (amb un 85%), seguit de la internet (un 78%) i la ràdio (56%).

Segons Carmelo Real Apolo (Real Apolo, 1999) «hi ha estudis que corroboren que els infants passen una mitjana de 25 hores davant la televisió els caps de setmana». Apolo parla «d'assetjament», referint-se al que «sofrim diàriament per part dels mitjans de comunicació» L'autor assegura que «la televisió és, sense cap dubte, una de les influències més notables en els infants, influència que no sempre és positiva». De fet, per altres autors com Ballesta (Ballesta Pagán, 2002), «la televisió és un cangur electrònic, educador, i entreteniment durant la vida d'un infant».

Per tant, és evident, que en gran part aquests infants s'eduquen a través dels mitjans de comunicació. Uns mitjans de comunicació que en ocasions

s'allunyen dels fets objectius i, per això, poden arribar a manipular la realitat. Davant aquesta situació es fa necessària l'educació en mitjans de comunicació, perquè aquests infants tinguin la capacitat algun dia de discriminar informacions de manera crítica. Per aconseguir-ho caldrà motivar l'alumne mitjançant experiències properes i personals i, per què no, fent ús de les noves tecnologies les quals els han acompanyant des del seu naixement. Des dels centres educatius se'ls ajudarà a ser responsables i crítics i el paper del docent no serà d'altre que el de guia o mediador.

Són molts els autors, com Verónica Marín (Verónica Marín Díaz, 2006), que consideren que «els mitjans d'informació i comunicació dominen les nostres vides». Per a (J.I. Aguaded-Gómez, 2012) «l'aire que respiram està compost d'oxigen, nitrogen, i per què no dir-ho, de publicitat i missatges mediàtics (...) internet, computadores, cinema, videojocs, televisió, tabletes i, especialment, en aquests moments, telèfons mòbils intel·ligents... omplen el nostre univers de continguts mediàtics fins al punt que els nostres coneixements es reparteixen en proporcions cada vegada més difuses entre experiències vital directes i experiències vicarials, també vitals necessàriament».

Podem dir, per tant, que els mitjans de comunicació tenen una funció transcendental com a instruments socialitzadors, amb un fort impacte de la configuració de valors, creences i actituds de les persones (Cabero-Almenara & Romero Tena, 2001) i que, d'alguna manera, «són dispositius d'identificació/projecció de pautes de comportament, estils de vida i patrons de gust» (de Fontcuberta, 2003).

A més, seguint a Masterman (Masterman, 1993), «els mitjans de comunicació tenen una importància ideològica perquè qui controla i treballa en els mitjans no només té poder per fixar prioritats, oferir explicacions i construir les seves pròpies versions dels esdeveniments, sinó, que, a més, té la capacitat de projectar aquests esdeveniments com naturals i autèntics». Fins i tot, hi ha autors que qualifiquen aquests mitjans de comunicació de «manipuladors» i consideren que aquests «són el vehicle perfecte per tot tipus de propaganda» (Real Apolo, 1999). A més, Apolo assegura que aquests mitjans contenen missatges ideològics concrets, llunys de l'objectivitat, i que,

per tant, «aquests missatges, a vegades, manipulen la societat, convertint-se en un magnífic recurs per inculcar ideologies».

A mode aclaridor, un exemple en què l'autor hi reflexiona és la política hitleriana que va usar els mitjans de comunicació per fer propaganda i persuadir així la societat.

Davant tot aquest panorama, les reflexions d'autors que defensen l'educació en comunicació no fan més que créixer. Per una banda, Marín (Verónica Marín Díaz, 2006) assegura que «en edats primerenques es considera necessària la intervenció d'una guia que ajudi a discriminar informacions i la reflexió sobre la necessitat de potenciar una formació específica en mitjans de comunicació des de la més tendra edat», ja que, com ja s'ha dit, «els mitjans de comunicació influeixen en les nostres nocions de gènere, idees polítiques, ens provoquen desitjos i necessitats...» (Verónica Marín Díaz, 2006). Per altra banda, Masterman (Masterman, 1993) i Apolo (Real Apolo, 1999) han reclamant la necessitar urgent d'una educació audiovisual en i sobre els mitjans de comunicació a les escoles.

«Per moltes raons la comunicació està definitivament associada a l'educació» afirma Quiroz (Quiroz Velasco, 1997). Segons aquesta autora, «per una banda, perquè les teories educatives que s'han elaborat com a resposta a la crisi de la institució escolar i les noves estratègies posen de relleu la necessitat de l'intercanvi comunicatiu entre el docent i l'alumne, entre l'escola i la realitat». Per altra banda, afegeix, «perquè els mitjans de comunicació i el seu suport tecnològic, al costat de les possibilitats de la informàtica, amplifiquen les possibilitats educatives». I Quiroz no es queda aquí perquè conclou afegint que «el coneixement de la realitat no prové exclusivament del text escrit i perquè els més joves s'eduquen majoritàriament fora de l'escola». Per tots aquests motius, «l'escola no pot donar l'esquena a aquests fets i, pel contrari, haurà de donar explicacions, explicitar, ajudar a interpretar tots els conjunts de referents que avui tots els nins i joves manegen amb la finalitat d'integrar-los, conèixer els diferents llenguatges i aprofitar-los» (Quiroz Velasco, 1997).

4.2 Els reptes de l'escola per educar en comunicació

«Entre escola i mitjans de comunicació hi ha d'haver un diàleg obert i continu» (Verónica Marín Díaz, 2006). Per això, «l'escola requereix assumir els llenguatges audiovisuals i no pot seguir ensenyant a través d'un currículum que dura molts anys amb només el llenguatge verbals i escrit, com si fos l'únic existent», afirma Quiróz (Quiroz Velasco, 1997). «És important introduir els escolars en l'estètica dels mitjans de comunicació i dels gèneres audiovisuals» afegeix.

Per a Ballesta (Ballesta Pagan et al., 1998) la finalitat de l'escola no consisteix a augmentar un cúmul d'informacions descontextualitzades i fragmentades, sinó «a afavorir en l'alumnat el desenvolupament d'esquemes de comprensió, selecció i anàlisi de la informació i la capacitat per aprendre (donar sentit a la informació) de forma independent». D'aquesta manera, per a aquest autor, el paper de les escoles seria «ajudar a formar ciutadans més cultes, responsables i crítics, ja que el coneixement és una condició necessària per l'exercici conscient de la llibertat individual i per al desenvolupament ple de la democràcia».

És molt necessari, segons Apolo (Real Apolo, 1999) la vinculació al currículum un contingut que els tingui en compte i formi l'alumne amb una autonomia eficaç per a l'ús dels mitjans de comunicació social». Per això, el mateix autor, proposa introduir aquesta formació en mitjans de comunicació de tres maneres: «com a àrea o assignatura independent, que els continguts i objectius dels mitjans de comunicació apareixen dispersos i diluïts en els dissenys curriculars de les àrees ja existents o com a tema transversal en tot el currículum».

Tal i com assegura Marín (Verónica Marín Díaz, 2006), la funció de l'escola respecte als mitjans de comunicació és «ajudar, capacitar l'alumnat, a prendre consciència del paper dels mitjans a la pròpia vida social, a que coneguin els mecanismes tècnics i de simbologia, a promoure criteris de valor que permetin als alumnes discriminar i seleccionar aquells productes d'una major qualitat, o, treure a la llum interessos econòmics, polítics i ideològics que hi ha darrera cada empresa i producte mediàtic, considerant que entre escola i els mitjans de comunicació hi ha d'haver un diàleg obert i continu en pro d'un

major enteniment, una recerca d'un aprenentatge del 'ser'...». A més, per a Gonnet (Gonnet, 1997) «l'escola ha de desenvolupar un marc d'interpretació i potenciar eines de pensament que permetin a l'alumnat contrastar i situar la informació i el coneixement acumulat, reconèixer els codis i llenguatges dels distints sabers i aprendre a utilitzar-los per a expressar els seus arguments i realitzar judicis ètics com component d'una formació en l'actualitat». De la mateixa manera, «l'escola té l'obligació d'ajudar a que sigui l'alumne qui accedeixi a l'educació mediatitzada, facilitant temps i espais on sigui tractada i recreada la informació mediàtica» (Swartz & Hatcher, 1996).

En definitiva, l'educació en mitjans haurà de plantejar com una educació "multidimensional" que: situï a l'alumne davant el procés de la comunicació com a emissor actiu i com a receptor crític, fomenti la creativitat i sensibilitat cap als nous llenguatges, ensenyi a descodificar els seus codis i a analitzar críticament els seus continguts, enriqueixi els criteris de judici, augmentant la seva autonomia i distanciament davant els missatges dels mitjans, obrint noves perspectives cap a altres cultures. També que afavoreixi l'expressió i comunicació mitjançant el llenguatge audiovisual, amb la creació i elaboració de productes mediàtics i desenvolupi la socialització i la participació, en una actitud d'obertura, de plena llibertat d'expressió i de rebuig de tot adoctrinament des dels mitjans (J.I. Aguaded-Gómez, 2012).

I és l'escola que «té el repte d'estimular noves formes d'experimentació i creació en els educands, fent ús dels instruments tècnics i de les possibilitats que la comunicació massiva aporta» (Quiroz Velasco, 1997). En definitiva, segons Ballesta (Ballesta Pagán, 2002), l'escola «s'ha de replantejar les seves funcions: ha de provocar l'organització racional de la informació fragmentària rebuda», ja que «la descontextualització i fragmentació en els mitjans és una realitat. Unit a això s'han de destacar, amb totes les conseqüències que pot tenir, les dificultats de les persones en nivells considerables d'escolarització, inclús universitària, per interpretar i donar sentit a la informació que els arriba per diferents canals, que està fent aparèixer un nou tipus d'analfabetisme» (Ballesta Pagán, 2002).

4.3 La motivació de l'alumnat per adquirir el sentit crític

«Adquirir un pensament crític significa saber distingir entre els fets i valors, entre una intenció justificada i una altra que no ho és; saber determinar la fiabilitat d'una font o d'una al·legació, l'exactitud d'un anunciat i el valor d'un argument; reconèixer els prejudicis i la falta de lògica i les hipòtesis explícites i implícites», assegura Piette (Piette, 2000). Una vegada entès el concepte podem analitzar i entendre els pensaments d'altres autors respecte aquesta situació.

Roberto Aparicio, professor de la UNED, i David Garcia Marin han estudiat l'origen de la desmotivació de l'alumnat a les escoles. Ho expliquen en el llibre 'Comunicar y educar en el mundo que viene' (Aparici Marino, Roberto; García Marín, 2018). Segons aquests autors, aquesta desmotivació ve condicionada per la manca de relació que existeix entre allò explicat a les escoles i allò que l'alumnat viu durant el seu dia a dia (Aparici Marino, Roberto; García Marín, 2018). Ambdós expliquen que estam vivint atrapats en models educatius del segle passat. Concretament de l'època de la indústria que coincideix en una educació repetitiva on memoritzar era molt important. Aquest tipus de model educatiu tenia sentit en el món industrial que es vivia, ja que es formava gent poc creativa i el més ràpid possible, asseguren. Aquests autors, però, afirmen que aquest model estrella en el segle XXI amb el sorgiment del web 2.0, la connectivitat i les xarxes socials. Què passa en l'educació? Doncs bé, Aparicio i García reafirmen que conviuen dos models; el model antic a les aules i el model actual fora de les aules. «L'escola no assumeix ni el model actual ni la tecnologia» sentencien.

«L'educació en mitjans de comunicació ens permetrà apropar als estudiants els diferents aspectes de la realitat (sigui social, econòmica, política, científica o tècnica)» afirma García Galindo (García-Galindo, 1993). És per això que, segons Gonnet (Gonnet, 1995), «l'educació hauria de contribuir a formar els ciutadans en l'actualitat i en la construcció del coneixement social, cultural i polític». Podem entendre, com De Fontcubert (de Fontcuberta, 2001), que «vulguem o no, som éssers mediàtics i pertanyem a una cultura que no pot entendre's ni existir al marge de la comunicació». «Ja no hi ha coneixements que durin per a tota la vida. El creixement de la informació en tots els camps és

tan ràpid que supera tota capacitat individual de posar-se al dia. Es necessita un reciclatge permanent i per això és més important saber com accedir a la informació que memoritzar-la i reproduir-la. La formació continua significa que cada persona ha de dotar-se autònomament dels coneixements que necessita per avançar en la seva vida laboral o social. Una autonomia definida com la capacitat de l'alumne per escollir i utilitzar per ell mateix els recursos posats a la seva disposició per definir el seu projecte, elegir el seu itinerari, apropiar-se del seu saber i del saber-fer i avaluar allò adquirit» (de Fontcuberta, 2001). Per aquest mateix motiu, les funcions que els mitjans de comunicació han de desenvolupar des de la comunicació són clares. Per una banda, «han de ser un recurs que ajudi a millorar la motivació per aprendre, informar i formar continguts», explica Verónica Marín Díaz (Verónica Marín Díaz, 2006). També «han de crear guies metodològiques d'aprenentatges i ser un mitjà d'expressió per a alumnes i docents» hi afegeix.

I és que «la incorporació dels mitjans de comunicació a l'univers de l'ensenyament cerca produir un nou aprenentatge o un nou model d'ensenyament. Aquesta incorporació afavorirà, entre altres coses, a continuar amb els processos d'ensenyament-aprenentatge del nivell anterior en què ens situem, a canviar el rol del docent, una major implicació dels alumnes en el seu procés d'aprenentatge i, també, la lectura crítica de la realitat i una interpretació més coherent del discurs social i polític» (Verónica Marín Díaz, 2006). A més, aquests mitjans dins del món de l'ensenyament es poden entendre com a un recurs per proporcionar millores en l'aprenentatge dels estudiants, així com motivar-los per continuar desenvolupant-la (Verónica Marín Díaz, 2006).

Hi ha altres autors, com Julio Cabero i Rosalia Romero Sevilla (Cabero-Almenara & Romero Tena, 2001) que opinen que «l'educació en els mitjans de comunicació ha de ser una educació que pretengui fer comprendre què són els mitjans, com funcionen, com s'elaboren els seus missatges i com es difonen. Una educació que permeti als receptors reflexionar sobre la imatge del món i sobre la realitat que els és transmesa i de la qual, al mateix temps, participen». També Trucho (Trucho Fernández, 2006) creu que cal que l'educació en comunicació formi una ciutadania crítica, activa i creativa».

Per a Verónica hi ha quatre línies de pensament per entendre o pensar en educació en mitjans. Per una banda, considera que hi ha els que opinen que

l’educació ha de basar-se en l’estudi dels efectes manipuladors que tenen aquests sobre els estudiants, també, els que consideren que s’han d’analitzar les motivacions dels alumnes per elegir un mitjà en lloc d’un altre, els que pensen que s’ha d’analitzar el llenguatge i els codis utilitzats pels mitjans de comunicació a l’hora de transmetre informació. Finalment, els que consideren que s’ha d’analitzar el seu funcionament en el món real. Tot i això, l’autora té una opinió molt clara: «la formació en mitjans de comunicació ha d’allunyar-se de models autoritaris que propiciïn una actitud crítica davant el bombardeig a què els mitjans ens sotmeten» (Verónica Marín Díaz, 2006).

D’aquest bombardeig d’informació també en parlen altres autors com Aguaded (Aguaded-Gómez, 2014) que la descriuen com ‘infoxicació’ (l’excés d’informació que provoca en el receptor la incapacitat per comprendre-la i assimilar-la). «Assistim, sense dubte, a una hiperconnexió compulsiva i una sobreinformació global, a una obsessió per la comunicació perpètua buida de continguts. La infoxicació s'ha fet realitat en les nostres vides. La sobreexposició als mitjans està generant, en molts casos, més infrainformació». Per a Concepción Pérez i Sergio Luque (Concepción Pérez Curiel i Sergio Luque Ortiz, 2014) «en aquest panorama en què l'absència d'educació per part dels mitjans és clara, els menors d'edat i adolescents es converteixen en el blanc fàcil d’aquests franctiradors mediàtics». Ambdós autors expliquen, a més, que «el desenvolupament del sentit crític fa que els ciutadans se sentin més segurs de si mateixos i de les seves capacitats enfront de l'atac infoxicat dels mitjans de comunicació». D'aquesta manera, afegeixen, que «s'allunya de l'imaginari col·lectiu la idea infundada sobre la crítica mediàtica com una trava a la llibertat de comunicació».

Tot i això, és essencial no percebre els mitjans de comunicació com a un enemic a l’educació, ja que «els mitjans de comunicació tendeixen a desenvolupar competències adequades i processos mentals especialitzats que faciliten una labor d’aprenentatge a través d’ells. Part de la cultura dels joves d’avui està entravessada pels mitjans massius de comunicació i existeix una cultura audiovisual que forma part de la manera de mirar i sentir dels nostres temps» (Quiroz Velasco, 1997). Per això, i segons Carmelo Real Apolo (Real Apolo, 1999), «la introducció dels mitjans de comunicació a l’escola s’explica per modernitzar la institució i per crear una consciència crítica».

Una proposta o projecte curricular integral de formació de l'alumnat en relació als mitjans de comunicació ha d'implicar que s'ensenyin els procediments i habilitats d'anàlisi i interpretació dels missatges i informacions dels mitjans, que s'ensenyin els procediments i habilitats per expressar i comunicar idees, que s'ensenyin els llenguatges expressius, que s'ensenyi l'ús i la manipulació de les tecnologies i, també, que s'ensenyi a analitzar i a ser conscients dels efectes socials, polítics i culturals. «La proposta ha de ser elaborada amb la intenció que capaciti l'alumne partint de les seves experiències prèvies com a consumidors de productes culturals audiovisuals», explica Ballesta (Ballesta Pagan et al., 1998). És per això que és interessant possibilitar que l'alumnat i el docent siguin capaços de donar sentit a la proposta, de convertir-la en eina crítica per entendre i intervenir en el món que l'envolta. El treball entorn a la informació consistirà a construir amb els alumnes esquemes per percebre, expressar i reaccionar davant dels fets que els proporcionin els mitjans. Parlam d'una recepció crítica dels missatges que ens dugui a organitzar, estructurar i integrar el que llegim i projectar l'activitat en un procés formatiu (Ballesta Pagán, 2002).

D'aquesta manera, i coincidint amb el pensament de Piette (Piette, 2000), l'alumne ha d'accedir a les informacions necessàries, saber seleccionar-les, articular-les i aplicar-les a un determinat objectiu. «Els mitjans de comunicació són una important eina per a aconseguir-ho» (de Fontcuberta, 2001). Amb tot, i com s'explica en el portal digital en línia 'Mission: Media Literacy', «portar el món dels mitjans a l'aula implica els estudiants, perquè connecta l'aprenentatge amb la vida real i valida la seva cultura mediàtica com un entorn ric per a l'aprenentatge i dóna als estudiants i professors un enfocament comú del pensament crític que, quan s'interioritza, es converteix en una segona naturalesa per a la vida». També, «augmenta la capacitat i la competència dels estudiants per comunicar-se (expressar-se) i difondre els seus pensaments i idees en una àmplia (i creixent) gamma de formes impreses i electròniques, i fins i tot, en llocs internacionals».

4.4 El paper del docent; 'Guia al costat i no savi a l'escenari'

El paper del docent en el treball d'educació en mitjans de comunicació en els centres educatius no serà d'altre que el de mediador. Així ho defensen autors com Ballesta (Ballesta Pagán, 2002), qui assegura que caldrà que el docent se situï en la funció de mediador perquè la seva participació és rellevant en la creació de l'autonomia personal per construir els aprenentatges que realitzin els alumnes. Entenem, per tant, que el docent ha d'intervenir sobretot orientant i guiant la construcció d'aprenentatges significatius en aquest treball personal i progressiu dels alumnes, connectant amb el nivell d'interessos i d'experiències.

L'autora Marín (Verónica Marín Díaz, 2006) remarca que el paper principal que té el docent en aquest camp és «orientar i guiar». Per això, «ha d'intentar analitzar l'interès de l'alumnat pels diferents mitjans de comunicació i, després, fer-los veure els aspectes positius i negatius que aquests tenen i potenciant que expressin sempre la seva opinió sobre aquests». D'aquesta manera, Marín assegura que «el docent ha de superar el paper de simple transmissor de la informació i dotar el d'anàlisi crítica i activa; per això les activitats que proposi en la seva programació d'aula han d'estar relacionades en la vida real de l'alumne, amb els mitjans amb els quals està en contacte, amb les seves relacions, interessos, vivències...».

Un altre aspecte que ha de tenir en compte el docent a l'hora de formar en comunicació serà la formació continua. L'autor Apolo (Real Apolo, 1999) reflexiona de la necessitat constant de formació dels docents en aquest camp perquè considera que s'ha introduït tard l'especificació de l'eix tranversal d'educació dels mitjans de comunicació en les propostes curriculars.

4.5 Les noves tecnologies, l'eina de motivació

La utilització d'aplicacions de les noves tecnologies de la informació i comunicació són importants per tal de «motivar l'alumnat per a l'aprenentatge, facilitar la tasca del professorat i la resolució de problemes», assegura Sancho (Sancho Gil, 1994). «La integració d'aquesta matèria en el currículum requereix que el mètode sigui sensible a les experiències extraescolars dels alumnes, aprofitar les seves habilitats i destreses en el maneig dels artefactes per a què l'apliqui en determinades activitats educatives» hi afegeix. Per a Ballesta (Ballesta Pagán, 2002) «una educació en noves tecnologies i mitjans hauria de jugar un paper important de poder i, a la vegada, alliberador en la mesura que ajuda a preparar per a una ciutadania democràtica i a prendre consciència del valor que té la informació sobre els fets que passen i sobre les accions que es desenvolupen». Com a exemple, explica Ballesta que «en aquells centres i aules on els professors utilitzen els ordinadors, diaris, internet, programes de televisió estan afavorint que els alumnes comprenguin i relacionin el món comunicatiu de fora de l'escola amb el de dins. A més, estan valorant la visió i el talent dels joves que tracten aquestes tecnologies com una cosa seva, part de la seva visió de les coses i no com una meravella o esclavitud segons l'adult». A més, Ballesta parla de democratització dels mitjans, referint-se al paper que pot adoptar l'usuari si està davant del que passa i també pot fabricar els seus productes convertint-se en autor i construir així l'aprenentatge. D'alguna manera, així com explica Mª Teresa Quiroz (Quiroz Velasco, 1997) els mitjans de comunicació i el seu suport tecnològic, devora de les possibilitats de la informàtica, amplifiquen les possibilitats educatives. També perquè el coneixement de la realitat no prové exclusivament del text escrit i perquè els més joves s'eduquen, en gran mesura, fora de l'escola. El seu referent de coneixement, les seves imatges, els seus valors i les seves expectatives tenen una relació propera amb la comunicació i el seu missatge. En aquest sentit, la relació de l'educand amb la realitat és avui dia distinta. El desenvolupament de la comunicació audiovisual facilita la seva visió i un coneixement molt més directe, les fonts d'informació estan molt més diversificades i la intervenció i participació, donades per la tecnologia, són majors i creixents.

4.6 EduCAC i Aulamèdia, exemples de què és possible

El plantejament de projecte que es presentarà en aquest treball s'inspira, entre altres, en dues plataformes que treballen l'educació en comunicació: *EduCAC i Aulamèdia*. Per això, és interessant en aquest punt del treball valorar els aspectes positius i negatius que tenen ambdós per tal d'adaptar alguns continguts i metodologies, sempre que sigui possible, en el projecte propi.

- ***Educac***: tal com asseguren des de la seva web, el programa d'educació en comunicació eduCAC «neix amb l'objectiu prioritari de promoure l'educació mediàtica en àmbits educatius formals i informals». És un projecte del Consell de l'Audiovisual de Catalunya i té la col·laboració del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. «eduCAC té la voluntat de proporcionar, fonamentalment a les escoles, però també a les famílies, recursos educatius per fer un ús crític i responsable dels mitjans de comunicació». Tal com es presenta en el seu web, els objectius d'aquest programa són «potenciar el coneixement del llenguatge audiovisual, fomentar els coneixements i les habilitats de comprensió i posicionar el CAC com una institució referent en el foment del coneixement dels llenguatges audiovisuals». D'aquesta manera, dintre de la plataforma es presenten materials didàctics tant per al professorat com per a les famílies. Concretament per al professorat s'ofereixen 12 unitats didàctiques, 3 itineraris transversals, 4 projectes d'aula, 4 mòduls instrumentals i diferents activitats i materials per a la formació dels mateixos docents.

- ***Aulamèdia***: és una revista electrònica la qual ofereix als docents i investigadors una sèrie de materials didàctics, articles i reflexions sobre l'educació en comunicació. En aquesta revista es pot trobar contingut des d'audiovisuals, cinema, mitjans de comunicació, premsa, publicitat, ràdio, televisió i vídeo

5. Descripció del projecte

En aquest punt del treball es presentarà el projecte, així com també s'explicaran les activitats propostes i la seva oportuna avaluació.

5.1'Ens educam per a comunicar', el projecte

'Ens educam per a comunicar' és un projecte nascut de la necessitat observada de les mancances d'educació en comunicació i mitjans de comunicació en els centres educatius. En cap cas es pretén que el docent interessat en el projecte hagi de seguir totes les activitats proposades a continuació, sinó que és un projecte totalment obert, on es poden modificar el nombre de sessions, activitats, llocs, materials... De la mateixa manera, en podran fer ús des de totes les matèries del currículum escolar.

5.1.1 Presentació del projecte

Aquest projecte vol facilitar eines i recursos, a qualsevol nivell i centre educatiu, per tal que l'alumnat pugui ser educat en mitjans de comunicació. Per això, a continuació, presentarem un seguit d'activitats (de diferents temàtiques) perquè puguin ser utilitzades lliurament per qualsevol docent interessat.

5.1.2 Objectius del projecte

- Introduir l'educació en mitjans de comunicació en els centres educatius, davant la inexistència d'aquesta en els currículums actuals
- Acostar l'alumnat, d'una manera crítica, als mitjans de comunicació
- Aconseguir major interès de l'alumne en el món comunicatiu
- Dotar el docent de recursos i activitats interessants en educació en mitjans de comunicació

5.1.3 Anàlisi, disseny i metodologia del projecte

Concretament, aquest projecte estarà dividit en cinc blocs temàtics. A cada bloc es proposaran diverses activitats per a diferents nivells, sempre com a punt orientatiu i de lliure elecció per l'interessat en l'activitat. D'aquesta manera, la proposta de nivell és la següent:

- **Nivell bàsic**. En aquest nivell hi entren primer i segon d'ESO i Formació Professional Bàsica
- **Nivell mitjà**. Per als cursos de tercer i quart d'ESO i Formació Professional de Grau Mitjà
- **Nivell superior**. Dirigit a batxillerat i Formació Professional de Grau Superior

A més, els blocs temàtics són:

- **BLOC 1**. Comunicació i mitjans de comunicació
- **BLOC 2**. Fake news
- **BLOC 3.** Hate Speech (discurs de l'odi)
- **BLOC 4**. Sexisme en els mitjans de comunicació
- **BLOC 5.** El poder mediàtic i l'agenda setting

Per tant, l'esquema final és:

- **BLOC 1. Comunicació i mitjans de comunicació**
  - **Nivell bàsic**
    - **Activitat 1:** **'**La notícia – Què és què?'
    - **Activitat 2:** 'Ring-ring, diga'm'
  - **Nivell mitjà**
    - **Activitat 1:** 'La comunicació en 3-2-1'
    - **Activitat 2:** 'Mímica, dibuix i tabú'
  - **Nivell superior**
    - **Activitat 1:** 'Veig, pens i em deman'
    - **Activitat 2:** 'Versió personal dels avions de paper'
- **BLOC 2. Fake news**
  - **Nivell bàsic**
    - **Activitat 1:** 'Detectius, en marxa!'
  - **Nivell mitjà**
    - **Activitat 1:** 'Passa'm la lupa'
  - **Nivell superior**
    - **Activitat 1:** 'Coladavirus'

        - **<u>Activitat 2:</u>** ‘Col·loqui – Jo com a altaveu de (des)informació’
- **BLOC 3. Hate Speech (discurs de l’odi)**
    - **Nivell bàsic:**
        - **<u>Activitat 1</u>:** ‘Què en dius, sí o no?’
    - **Nivell mitjà:**
        - **<u>Activitat 1</u>:** ‘Informacions que no aporten res’
        - **<u>Activitat 2:</u>** ‘Com podem prevenir el discurs de l’odi? – Diàleg UIB’
    - **Nivell superior:**
        - **<u>Activitat 1</u>:** ‘El discurs de l’odi més arrelat’
        - **<u>Activitat 2:</u>** ‘La llibertat d’expressió, a debat’
- **BLOC 4. Sexisme en els mitjans de comunicació**
    - **Nivell bàsic**
        - **<u>Activitat 1</u>:** ‘Ja ho val...’
        - **<u>Activitat 2</u>:** ‘Les dones assassinades per les seves parelles no moren soles’
    - **Nivell mitjà**
        - **<u>Activitat 1</u>:** ‘Importa el llenguatge?’
        - **<u>Activitat 2</u>:** ‘El gènere i l’esport’
        - **<u>Activitat 3</u>:** ‘Com ens educa la publicitat?’
    - **Nivell superior**
        - **<u>Activitat 1</u>:** ‘La publicitat amb ulleres’
        - **<u>Activitat 2</u>:** ‘Analitzam els periodistes’
- **BLOC 5. El poder mediàtic i l’agenda setting**
    - **Nivell bàsic**
        - **<u>Activitat 1</u>:** ‘Ens interessa a tots el mateix?’
        - **<u>Activitat 2</u>:** ‘Visitam la televisió’
        - **<u>Activitat 3</u>:** ‘Un periodista a la classe’
    - **Nivell mitjà**
        - **<u>Activitat 1</u>:** ‘Ens convertim en una redacció’
    - **Nivell superior**
        - **<u>Activitat 1</u>:** ‘Qui té ‘La voz más alta’?

És molt recomanable, per tal de tenir un aprenentatge significatiu, que abans de començar qualsevol de les activitats proposades el docent dediqui l'inici d'aquesta a assabentar-se què sap l'alumnat sobre el tema a tractar i quins són els seus interessos personals i les seves experiències viscudes. En tot moment l'alumnat ha de veure que el que s'explica té un sentit i una finalitat. També és interessant que els alumnes sàpiguen i siguin conscients del que saben i que els coneixements d'uns ajuden als altres. De la mateixa manera, és important que l'alumne es plantegi les coses i no tingui por a demanar. Poques vegades s'aprèn a la primera.

També és recomanable que al final, o durant, de cada una de les activitats es dediquin encara que sigui uns minuts a debatre els aspectes significatius d'allò treballat. És important fomentar l'esperit crític dels alumnes, qüestionar-se les coses, canviar d'opinions o, per contra, reforçar les idees inicials que un té. D'aquesta manera, si organitzam un petit debat a les activitats aconseguirem que l'alumnat interioritzi els aspectes claus del tema, així com també aproparem aquests temes al seu dia a dia i vivències personals.

5.1.4 Activitats detallades per nivells i blocs temàtics

És a continuació que es presentaran les activitats proposades per blocs temàtics i, també, per nivell educatius. Cal remarcar que són unes propostes d'activitats i que sempre es podran modificar a gust del docent interessat en aquestes, ja sigui per àrees/assignatures/mòduls implicats, temporalització, etc.

Per tant, tot i que a l'explicació de les activitats es faran propostes de temporalització i avaluacions, cada interessat podrà adaptar-ho als seus interessos. Cada una de les activitats estan explicades en una graella en la qual s'hi explica l'eix temàtic, l'objectiu principal, la descripció, el nivell educatiu i els destinataris, les àrees/assignatures implicades, la temporalització aproximada, els recursos necessaris i, finalment, una possible forma d'avaluar l'activitat.

BLOC 1. Comunicació i mitjans de comunicació

Activitat 1, nivell bàsic

La notícia. Què és què? – Nivell bàsic	
Eix temàtic	Comunicació i mitjans de comunicació
Objectiu	L'alumne ha de poder diferenciar les diferents parts d'una notícia (titular, subtítol, el cos, peu de foto, qui firma la peça, etc.) i entendre que aquest tipus de peça sempre ha de respondre a les 6W (què, qui, com, quan, on i per què)
Activitat i descripció	Per tal de realitzar aquesta activitat amb èxit, el docent haurà d'explicar abans què és la notícia i quines són les seves parts a l'alumnat. Una vegada realitzada la part teòrica, és el torn de la pràctica. - Es faran grups d'alumnes i cada grup serà el responsable de respondre una de les sis preguntes (6W). A cada un dels grups hi haurà un portaveu, elegit per la mateixa formació. - Després d'uns minuts per respondre la pregunta, el portaveu narrarà en veu alta davant de tota la classe la pregunta i resposta. Quan tots els grups l'hagin explicat, ens adonarem que s'ha creat una notícia. Serà una peça informativa bastant fora de lloc, ja que cap grup haurà tingut cap base o punt d'inici per tal de respondre les seves preguntes. - Per acabar, caldrà que entre tots es posi un titular, un subtítol, es redacti el cos, s'elegeixi una imatge, un peu de foto i es firmi la peça. Per fer aquest punt de l'activitat, el docent entregarà a cada un dels grups diferents peces de notícies o diaris perquè els alumnes puguin veure exemples clars de notícies. - És interessant que el resultat de l'activitat es pugi a alguna plataforma digital o bé el docent se'n faci càrrec. - Es recomana fer un petit debat sobre allò practicat
Nivell educatiu	Nivell bàsic
Destinataris	Alumnat de 1r i 2n ESO i FP Bàsic
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	1h
Recursos	Diaris o reculls de notícies com a exemples, paper i bolígraf
Avaluació	Es proposa que aquesta activitat s'avaluï amb la tècnica de l'observació i amb l'instrument d'escales o checklist

Activitat 2, nivell bàsic

‘Ring-ring - Diga’m?’ – Nivell bàsic	
Eix temàtic	Comunicació i mitjans de comunicació
Objectiu	Fer evident que durant una conversació o joc (com en aquest cas) sempre es perd informació.
Activitat i descripció	Aquest és un joc tradicional que funciona molt bé entre els alumnes i que fa evident d’una manera senzilla les mancances de la comunicació. A més, és ràpid i no es necessiten gaires recursos. És ideal per començar/acabar una classe en la qual s’expliqui o s’introdueixi algun aspecte de la comunicació. El joc és ‘Telèfon descompost o romput’: - La classe es formarà en un cercle - El docent donarà una targeta amb una frase a un alumne el qual la verbalitzarà en veu baixa al company que tingui assegut a un dels seus costats. Aquest haurà de dir el que hagi entès al següent. Així fins que la frase torni al primer alumne que l’ha dita - L’alumne que ha verbalitzat la frase per primera vegada s’aixecarà per dir-la en veu alta - Segurament la frase haurà variat molt després d’haver passat per les orelles i boques de tantes persones. Serà aquí l’excusa perfecte perquè el docent comenci la seva explicació
Nivell educatiu	Nivell bàsic
Destinataris	Alumnat de 1r i 2n ESO i FP Bàsic
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	30 min
Recursos	-
Avaluació	A priori, activitat no avaluable

Activitat 1, nivell mitjà

La comunicació en 3-2-1 – Nivell mitjà	
Eix temàtic	Comunicació i mitjans de comunicació
Objectiu	A través del pensament individual l’alumne ha d’experimentar l’evolució de les seves idees i creences. És a dir, des d’un pensament inicial aquest ha d’adquirir coneixements que consolidin el seu pensament o el dugui a refer-lo. De la mateixa manera, l’objectiu és que consolidin o construeixin la seva idea de la comunicació.
Activitat i descripció	En aquesta activitat s’usarà la rutina de pensament 3-2-1 pont. L’objectiu d’aquesta rutina és fomentar que els alumnes treguin els seus coneixements inicials, preguntes o comprensions sobre un tema i

	a connectar aquestes amb un nou pensament una vegada que han rebut més informació. El tema que es treballarà en aquest 'pont' serà 'La comunicació'. En aquesta activitat el docent no haurà d'explicar que és la comunicació al principi, ja que deixarà que sigui l'alumne qui ho reflexioni. Per tant: - De forma individual, cada alumne haurà de primer pensar i seguidament escriure a un full 3 idees, 2 preguntes i 1 metàfora, analogia o imatge sobre 'La comunicació'. - Se'ls proposarà la lectura d'un article/vídeo/activitat. Concretament, en aquesta activitat es proposa la projecció d'aquest vídeo TED en el qual es parla de la comunicació NO verbal: https://www.youtube.com/watch?v=Xr_I6qcd3Ns (17') - L'alumne tornarà a emplenar el 3-2-1 i corroborarà, primer individualment, si el seu pensament ha canviat o no respecte el pensament inicial. - En parelles es compartirà el seu pensament inicial i el nou, explicant com i per què el seu pensament ha canviat o no. Cal esmentar que en aquest tipus de rutines de pensament és important deixar clar a l'alumnat que els seus pensaments inicials no són erronis i que és un punt de partida per treballar nous pensaments. També és interessant crear un petit debat per intercanviar sensacions i coneixements de l'activitat
Nivell educatiu	Nivell mitjà
Destinataris	Alumnat de 3r i 4t ESO i FP Mitjà
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	1.30h aproximadament
Recursos	**Annex 1** adjuntat al final d'aquesta proposta 'Full 3-2-1, vídeo/activitat/article (en cas de vídeo es necessitarà un ordinador i projector) i paper i bolígraf
Avaluació	Es proposa que aquesta activitat s'avaluï amb la tècnica de l'observació i l'instrument diana (comportament, interès, participació i material)

***OBSERVACIÓ**: per tal de realitzar aquesta activitat, es proposa fer ús de l'**Annex 1**, adjuntat al final d'aquesta proposta, que correspon a l'organitzador gràfic del 3-2-1 pont. Es recomana que se n'imprimeixi un per a cada un dels alumnes de l'aula.

Activitat 2, nivell mitjà

‘Mímica, dibuix i tabú’ – Nivell mitjà	
Eix temàtic	Comunicació i mitjans de comunicació
Objectiu	Comprendre que la comunicació no només és verbal sinó que al llarg del dia ens comunicat també per la no verbal la qual és molt important
Activitat i descripció	Es tracta d’una activitat que segurament molts del alumnes ja hi hauran jugat en alguna que altra ocasió però funciona molt bé per explicar la importància de la comunicació NO verbal. D’aquesta manera, hi ha diferents variants; la mímica, el dibuix i el tabú (explicar una paraula sense poder-ne dir d’altres claus que estan escrites en el paper). Sigui quina sigui la varietat elegida la dinàmica és la mateixa: - Es fan tres grups a la classe. De primeres, a cada grup se li assignarà una varietat. El grup 1 tabú, grup 2 mímica i grup 3 dibuix - El grup 1 haurà de jugar amb el grup 2 a través del tabú. El grup 2 amb el 3 a través de mímica i el grup 3 amb el grup 1 a través del dibuix - Es poden fer totes les rodes que es vulguin
Nivell educatiu	Nivell mitjà
Destinataris	Alumnat de 3r i 4t ESO i FP Mitjà
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	1h
Recursos	Targetes o el joc de tabú, bolígraf o guix per pintar
Avaluació	A priori, activitat no avaluable

Activitat 1, nivell superior

‘Veig, pens i em deman’ – Nivell superior	
Eix temàtic	Comunicació i mitjans de comunicació
Objectiu	Aconseguir captar l’interès de l’alumnat sobre un tema perquè després el docent n’ampliï el contingut. Concretament, en aquest cas, sobre els mitjans de comunicació i els que hi treballen, els periodistes o comunicadors.
Activitat i descripció	Per tal de realitzar aquesta activitat s’utilitzarà la rutina de pensament ‘Veig, pens i em deman’ que té com a prioritat estimular la curiositat de l’alumne i establir l’escenari de recerca a través d’observacions acurades i interpretacions meditades. L’activitat: - Se separarà l’aula en dos grups, més o menys amb el mateix nombre d’alumnes. Es projectaran a la pantalla dues imatges i cada grup es fixarà en una (es proposen dues imatges que

	s'adjunten a l'**Annex 2**). Cada grup tindrà un temps determinat per analitzar la imatge i a continuació un membre de cada grup enumerarà els elements de les imatges que els han cridat l'atenció durant l'observació. És important que diguin el que veuen i NO el que imaginen sobre la imatge. - Una vegada exposat el que veuen, cada grup haurà d'escriure i explicar el que pensaven mentre ho veien o el que pensen sobre el que han vist. - Finalment un membre de cada grup, després d'haver tingut un temps per posar-ho en comú amb la resta del grup, haurà de fer preguntes sobre coses/fets de la imatge que el grup de la imatge no hagi comentat. - És a partir d'aquest punt que possiblement sorgeixin dubtes claus del tema. Serà doncs el torn de l'explicació del docent qui haurà d'explicar els tipus de periodistes que hi ha, els elements dels espais de treball (redacció, plató...) els recursos de la feina (teleprompter, càmeres...) o el que el docent consideri que ha d'explicar del tema. En algun moment de l'activitat, abans o en acabar, seria interessant realitzar un debat entre l'alumnat sobre allò après
Nivell educatiu	Nivell superior
Destinataris	Alumnat de batxillerat i FP Superior
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	2h
Recursos	**Annex 2** adjuntat al final d'aquesta proposta 'Full veig, pens i deman', **Annex 3** imatges de l'activitat, ordinador i projector i paper i bolígraf
Avaluació	Es proposa que aquesta activitat s'avaluï amb la tècnica de l'observació i l'instrument diana (comportament, interès, participació i material)

***OBSERVACIÓ**: per tal de realitzar aquesta activitat, es proposa fer ús de l'**Annex 2**, adjuntat al final d'aquesta proposta, que correspon a l'organitzador gràfic del 'Veig, pens i em deman'. També **Annex 3** amb recull d'imatges. Es recomana que se n'imprimeixi un per a cada un dels alumnes de l'aula

Activitat 2, nivell superior

‘Versió personal dels avions de paper’ – Nivell superior	
Eix temàtic	Comunicació i mitjans de comunicació
Objectiu	Desenvolupar entre l’alumnat competències comunicatives verbals i no verbals
Activitat i descripció	Aquesta dinàmica treballa la competència comunicativa, tan la verbal com la no verbal. L’objectiu de l’activitat és que els alumnes facin amb un paper un avió a partir de les instruccions d’un company de classe: - Sortirà una persona de la classe amb el docent qui li explicarà que, sense utilitzar la pissarra, haurà d’explicar a sa resta del grup classe les passes per elaborar un avió de paper - Quan entri, haurà de començar l’explicació de la millor manera que pugui perquè els company puguin fer l’avió. És important tenir cura de la comunicació verbal, però també de la NO verbal, ja que no podrà escriure ni dibuixar res a la pissarra El resultat de cada alumne evidenciarà que tot i que expliquis el mateix a tota la classe, hi ha haurà resultats totalment diferents
Nivell educatiu	Nivell superior
Destinataris	Alumnat de batxillerat i FP Superior
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	30min
Recursos	Fulls de paper per a cada alumne
Avaluació	Es proposa que aquesta activitat s’avaluï amb la tècnica de l’observació de forma individual

BLOC 2. Fake news

Activitat 1, nivell bàsic

‘Detectius, en marxa!’ – Nivell bàsic	
Eix temàtic	Fake news
Objectiu	Conèixer i prendre consciència que existeixen notícies falses i que, per tant, cal no fiar-se de tot el que hi ha a les xarxes socials i internet
Activitat i descripció	Abans de començar aquest activitat es recomana al docent fer una breu explicació de les ‘fake news’ o notícies falses. Com a complement d’aquesta explicació, es proposa el següent vídeo de ‘Internet Segura for Kids’ en el qual s’explica d’una forma breu (en dos minuts) què són aquest tipus de notícies i com s’han d’evitar. Vídeo ‘ Fake news’ de ‘Internet Segura for Kids’, 2 minuts: https://www.youtube.com/watch?v=SRFHgUX2sF0&feature=youtu.be

	- Aquesta activitat es realitzarà a partir de l'eina de Google 'Sé genial en internet'. Concretament amb el joc 'Interland' creat per aquesta plataforma per tal d'ajudar a docents i famílies a inculcar el sentit de la seguretat digital als joves. És un joc segur, gratuït i en línia que funciona perfectament per dinamitzar una aula, ja que es treballa amb la gamificació. Amb aquesta activitat aconseguirem fomentar el qüestionament, la curiositat i la inquietud dels alumnes. A més, s'aconseguirà que els mateixos facin una cerca, anàlisi, contrastin informacions i no es fiïn de tot el que es diu, aconseguint així el propòsit inicial. També és una eina interessant perquè en cas de donar una opció equivocada, la mateixa plataforma et fa recomanacions i advertències. - Aquest és l'enllaç al joc: https://beinternetawesome.withgoogle.com/es-419_all/interland/destino/rio-de-realidad - Es proposa jugar tota la classe però en dos grups. Cada grup haurà d'escollit un portaveu i aquests dos portaveus han de posar-se d'acord per donar la resposta final al docent que serà qui marcarà l'opció a l'ordinador. - Com a observació: aquesta eina es pot utilitzar en diferents sessions, ja que compta amb diferents pantalles de jocs - Sempre és interessant acabar l'activitat amb un debat i conèixer així les opinions dels alumnes i saber què han après
Nivell educatiu	Nivell bàsic
Destinataris	Alumnat de 1r i 2n ESO i FP Bàsic
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	1h
Recursos	Ordinador i projector
Avaluació	Es proposa que aquesta activitat s'avaluï amb una rúbrica que compti amb la participació, interès de l'alumnat, etc.

Activitat 1, nivell mitjà

'Passa'm la lupa!' – Nivell mitjà	
Eix temàtic	Fake news
Objectiu	L'alumnat ha de poder discriminar notícies falses, contrastant informacions i investigant sobre un tema
Activitat i	Aquesta activitat es basa en què els alumnes de l'aula siguin capaços

descripció	de diferenciar notícies reals de falses. Per això, primer se'ls explicarà què són les fake news. Es proposa veure aquest vídeo: https://www.youtube.com/watch?v=2uCNW8s57nU i tot seguit: - El docent farà un recull de titulars (proposta a l'**Annex 4**). Alguns seran reals i d'altres falsos. L'activitat començarà quan aquest els reparteixi tots per damunt de la seva taula. - Tot seguit, es faran dos grups, els reals i els falsos. Cada grup tindrà un portaveu. El portaveu del grup dels reals haurà de recollir de damunt la taula del professor tots els titulars que són reals i que han sortit alguna vegada publicats (alhora que va consultant si agafar-ho o no amb la resta del grup). El grup dels falsos, ho hauran de fer amb els titulars falsos. - Fins aquí, cap dels grups haurà pogut consultar cap font. Elegiran a partir d'intuïció i subjectivisme. - Quan no quedi cap titular damunt la taula del professor, cada grup s'asseurà en una part de la classe i, ja amb recursos per consultar, faran la recerca pertinent dels titulars elegits. - Hauran de fer dos munts de reculls. Els que coincideixen amb la seva elecció i els que s'han equivocat i, per tant, no haurien d'haver agafat. - Quan els dos grups hagin acabat de contrastar les seves eleccions, cada portaveu dirà en veu alta els que no haurien d'haver elegit i que, per tant, pertanyen a l'altre grup. - L'activitat es donarà per acabada quan ambdós grups hagin verbalitzats les seves conclusions i el docent n'hagi donat la solució final És recomanable acabar l'activitat amb un petit debat sobre les seves apreciacions del tema.
Nivell educatiu	Nivell mitjà
Destinataris	Alumnat de 3r i 4t ESO i FP Mitjà
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	1h
Recursos	**Annex 4** amb el recull de titulars i ordinadors per cada grup
Avaluació	Es recomana avaluar l'activitat amb una rúbrica per a cada alumne, així com l'observació

***OBSERVACIÓ**: per tal de realitzar aquesta activitat, es proposa fer ús de l'**Annex 4**, adjuntat al final d'aquesta proposta, que correspon al recull de titulars

Activitat 1, nivell superior

‘Coladavirus’ – Nivell superior	
Eix temàtic	Fake news
Objectiu	Capacitar l’alumnat a trobar fake news
Activitat i descripció	El concepte infoxicats fa referència a la sobreinformació a la qual estam sotmesos diàriament. En moltes ocasions, i més en situacions extremes com la que s’ha viscut recentment del coronavirus, hi ha moltes informacions que no es contrasten i es donen per correctes quan en realitat són notícies falses. És a dir, fake news o ‘bulos’. Durant la crisi del coronavirus s’han donat moltes informacions. Algunes de reals i d’altres de falses. És per això que aquesta activitat vol posar a prova l’alumnat. - El docent anirà dient informacions (algunes de reals i d’altres falses) en veu alta i tots els alumnes s’hauran de posicionar a un extrem de l’aula: notícia real o notícia falsa Aquests són alguns dels recursos per al docent amb informacions: Més de 500 mentides sobre coronavirus: https://maldita.es/malditobulo/2020/05/20/coronavirus-bulos-pandemia-prevenir-virus/ Dades oficials sobre el coronavirus (Font: Gobierno de España) https://www.mscbs.gob.es/en/profesionales/saludPublica/ccayes/alertasActual/nCov-China/ciudadania.htm - La classe acabarà amb la projecció d’un vídeo que explica com s’han d’evitar les fake news i servirà al docent per explicar aquest tipus de notícies. Es proposa el següent vídeo: https://www.youtube.com/watch?v=n_wtdAaY_hs (2’)
Nivell educatiu	Nivell superior
Destinataris	Alumnat de batxillerat i FP Superior
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	1h
Recursos	Ordinador i projector
Avaluació	A priori, activitat no avaluable

Activitat 2, nivell superior

‘Col·loqui – Jo com a altaveu de (des)informació’ – Nivell superior	
Eix temàtic	Fake news
Objectiu	Apropar a l’alumnat la realitat de les fake news de la mà de professionals i que els expliquin els riscos que tenen aquest tipus de notícies
Activitat i descripció	Per a aquesta activitat es proposa organitzar un col·loqui, com el que la UIB organitzà a finals del 2019 en el qual hi intervingué la coordinadora de l’Àrea Cibersocietat de la Fundació BIT i professors del Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l’Educació. En el cas de no poder reunir aquests professionals, se suggereix que puguin intervenir portaveus amb reputació (periodistes, pedagogs, psicòlegs, etc.). Per tant, es proposa obrir un debat amb convidats que puguin parlar sobre la veracitat i el tractament que fem de la informació que circula per les xarxes socials. En aquest enllaç hi ha més informació del col·loqui de la UIB ‘Jo com a altaveu de (des)informació: https://diari.uib.cat/arxiu/Colloqui-Jo-com-a-altaveu-de-desinformacio.cid607496 - Una vegada realitzat aquest debat o col·loqui, es proposa passar a l’alumnat un qüestionari que evidenciï si s’han assolit els coneixements d’aquest
Nivell educatiu	Nivell superior
Destinataris	Alumnat de batxillerat i FP Superior
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	2h
Recursos	Ordinador i projector. Pot ser seria interessant reservar sala d’actes. Paper i bolígraf
Avaluació	Es proposa avaluar aquesta activitat amb un qüestionari o prova per saber si l’alumnat ha assolit els coneixements explicats en el col·loqui

BLOC 3. Hate Speech (discurs de l’odi)

Activitat 1, nivell bàsic

‘Què en dius, sí o no?’ – Nivell bàsic	
Eix temàtic	Hate Speech
Objectiu	Capacitar l’alumnat a formar opinions personals, així com conscienciar-los del discurs de l’odi
Activitat i	Aquesta activitat, que pot servir com a introducció abans de l’explicació

descripció	del discurs de l'odi, té com a objectiu principal que l'alumnat sigui capaç de posicionar-se davant unes afirmacions contundents. - El docent agruparà tots els alumnes en el centre de l'aula i, tot seguit, anirà fent unes afirmacions. Es proposa agafar alguns titulars publicats en mitjans de comunicació o, simplement, idees polítiques. Una altra opció és exposar una situació concreta inventada o real. Per exemple; 'Tots els musulmans són terroristes i volen envair Espanya' - Els alumnes, davant cada afirmació, hauran de posicionar-se a la part del sí (a favor) o a la part del no (en contra). Ho hauran de fer donant els arguments que els mouen a considerar-ho com a tal. D'aquesta manera, l'activitat obligarà l'alumnat a rumiar sobre les seves idees i creences, fet que els pot fer modificar-les. A més, es crearà un clima de debat enriquidor que també farà que entre els alumnes es contraposin idees. Una vegada realitzada l'activitat corresponent es proposen aquestes plataformes al docent per explicar què és el discurs de l'odi i com combatir-lo: - Fulletó informatiu de Stop rumores: https://stoprumores.com/wp-content/uploads/2014/08/islamofobiaWEB.pdf - Ajuntament de Barcelona: https://ajuntament.barcelona.cat/bcnvsodi/que-es-el-discurs-d-odi/
Nivell educatiu	Nivell bàsic
Destinataris	Alumnat de 1r i 2n ESO i FP Bàsic
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	1h
Recursos	Pot ser seria interessant realitzar l'activitat fora de l'aula (pati...)
Avaluació	A priori, activitat no avaluable

Activitat 1, nivell mitjà

'Informacions que no aporten res' – Nivell mitjà	
Eix temàtic	Hate speech
Objectiu	Conscienciar l'alumnat de la realitat del discurs de l'odi en els mitjans de comunicació i capacitar-los a modificar aquest discurs
Activitat i descripció	Abans de realitzar aquesta activitat es proposa al docent fer una breu explicació de què és el discurs de l'odi. Aquí un enllaç amb informació

	oficial: https://ajuntament.barcelona.cat/bcnvsodi/que-es-el-discurs-d-odi/ (Ajuntament de Barcelona). Tot seguit: - El docent projectarà a la pissarra digital un seguit de titulars i notícies amb discurs de l'odi. L'objectiu és que aquests, de forma individual, puguin trobar exemples de hate speech. Per exemple: 'Detectado un brote de coronavirus que afecta a 11 paquistaníes en Palma' (Quin valor té i quina informació aporta dir que els afectats són paquistanesos?). Alguns enllaços amb més exemples: https://www.diariodemallorca.es/mallorca/2020/05/30/detectado-brote-coronavirus-afecta-11/1512802.html i http://www.observatorioislamofobia.org/category/material-observatorio/analisis/ejemplos-islamofobos/ - Una vegada hagin treballat de forma individual es formaran parelles per tal de treballar la següent part de l'activitat en què aquests petits grups hauran d'escollir un dels titulars i notícies projectades i hauran de modificar-la evitant fer ús d'aquests discurs de l'odi Es proposa un debat final que pugui servir com a repàs dels continguts explicats a la sessió
Nivell educatiu	Nivell mitjà
Destinataris	Alumnat de 3r i 4t ESO i FP Mitjà
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	1h
Recursos	Ordinador i projector, bolígraf i paper
Avaluació	Es proposa avaluar l'activitat amb una rúbrica a partir del treball individual entregat

Activitat 2, nivell mitjà

'Com podem prevenir el discurs de l'odi? – Diàleg UIB'– Nivell mitjà	
Eix temàtic	Hate speech
Objectiu	Prestar atenció a veus expertes que expliquen el discurs de l'odi, així com sintetitzar les idees principals
Activitat i descripció	Aquesta activitat comença amb la projecció del diàleg entre l'activista i comunicadora Míriam Hatibi (portaveu de la Fundació Ibn Battuta) i el professor de la Universitat de les Illes Balears David Abril. Aquest diàleg que té una durada de 1 hora el podeu trobar aquí: https://www.youtube.com/watch?time_continue=1066&v=wN-5Eq9XWM8&feature=emb_logo

	- Sessió 1: Veure el vídeo i, durant la projecció d'aquest vídeo, els alumnes hauran de prendre nota d'allò que més els cridi l'atenció. - Sessió 2: En grups petits, es posaran en comú les idees del vídeo (que tindran anotades) i crearan una infografia final que resumeixi el diàleg. Després, molt breument hauran de presentar davant tota la classe la seva infografia (que no duri més de 5 minuts). - Sessió 3: Es proposa fer la presentació de la infografia en una nova sessió, així com també el qüestionari individual.
Nivell educatiu	Nivell mitjà
Destinataris	Alumnat de 3r i 4t ESO i FP Mitjà
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	Entre dues o tres sessions
Recursos	Ordinador i projector, ordinador per cada grup, bolígraf i paper
Avaluació	Es proposa passar un qüestionari per saber el nivell d'assoliment dels conceptes, així com avaluar la infografia final entregada a partir d'una rúbrica on s'avaluïn aspectes com la presentació, l'expressió, ortografia, assoliment de continguts, entre altres.

Activitat 1, nivell superior

'El discurs de l'odi més arrelat' – Nivell superior	
Eix temàtic	Hate Speech
Objectiu	Parar atenció als mitjans de comunicació durant una temporada per tal de trobar discurs de l'odi
Activitat i descripció	Es proposa que sigui una activitat que perduri en el temps. És a dir, l'objectiu és que els alumnes siguin els que recerquin i trobin en els mitjans de comunicació les possibles situacions de discurs de l'odi. Per això, es considera que seria interessant allargar l'activitat fins i tot algunes setmanes. Per exemple, els 15 primer minuts d'una sessió a la setmana fer una posada en comú de les notícies o peces periodístiques que hagin trobat amb aquest discurs. D'alguna manera, a més, estaran obligats a llegir premsa o mirar informatius. Per això, es proposa: - En la primera sessió explicar la dinàmica de l'activitat: cada setmana es recolliran els discursos de l'odi trobats i s'agruparan en el fòrum del campus de l'institut o bé s'arxivaran - Després d'unes setmanes fent el recull, es farà un buidatge - Es faran grups d'unes 6 persones que es convertiran en un

	grup d'experts del tema. Cada grup escollirà del buidatge tres casos i els hauran de reconvertir per crear peces periodístiques sense aquests discurs de l'odi
Nivell educatiu	Nivell superior
Destinataris	Alumnat de batxillerat i FP Superior
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	Indeterminat, depèn del que el docent consideri
Recursos	Ordinadors
Avaluació	Es proposa avaluar aquesta activitat amb una rúbrica que correspongui a la participació, esforç, ortografia, presentació, etc.

Activitat 2, nivell superior

' La llibertat d'expressió, a debat' – Nivell superior	
Eix temàtic	Hate Speech
Objectiu	Debatre amb fonaments els límits de la llibertat d'expressió per tal de preservar el drets humans
Activitat i descripció	Amb aquesta activitat es vol explicar la importància de la llibertat d'expressió en tots els contextos, però també els seus límits per tal de protegir els drets humans sobretot quan s'utilitza el discurs de l'odi. - L'activitat comença amb un debat grupal en què el docent qüestionarà fets i els alumnes els respondran sota el seu punt de vista. (Llibertat d'expressió vol dir que es pot dir tot el que es vulgui? En el cas de considerar que hi ha d'haver límits a la llibertat d'expressió, quins criteris utilitzareu per a la seva prohibició? I qui ho hauria de prohibir? Quines altres formes, a part de xerrar i escriure, coneixeu per expressar la llibertat d'expressió?) - L'objectiu no és altre que fer reflexionar, en cap cas és tenir una resposta única i arribar a un consens únic - Una vegada tractades aquestes qüestions, el docent entrarà més dins el debat demanat als alumnes si en alguna vegada els han limitat en la seva llibertat d'opinió (Volies dir alguna cosa i no t'han deixat? Com t'has sentit?) - Es crearan grups de 4-5 persones i se'ls entregarà una situació concreta (pàgina 54 i 55 del document: http://www.injuve.es/sites/default/files/adjuntos/2019/10/orientacionesnohate-folleto-junio2019artefinal1.pdf) - Després de deixar-los temps per discutir i debatre les seves idees (si necessiten ordinadors per cercar informació sobre el tema se'ls permetrà) caldrà que es posicionin davant de tota la classe

	justificant les seves decisions
Nivell educatiu	Nivell superior
Destinataris	Alumnat de batxillerat i FP Superior
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	45min
Recursos	Ordinadors per cercar informació si escau
Avaluació	A priori, activitat no avaluable

BLOC 4. Llenguatge sexista en els mitjans de comunicació

Activitat 1, nivell bàsic

'Ja ho val...' – Nivell bàsic	
Eix temàtic	Llenguatge sexista
Objectiu	Exemplificar el llenguatge sexista que dia a dia rebem, ja sigui dels mitjans de comunicació o a la vida quotidiana.
Activitat i descripció	Aquesta activitat començarà amb la projecció del capítol 'Na Lita fa de peó' de la mini-sèrie d'IB3 'Ja ho val' (10 minuts). Aquest és l'enllaç: https://ib3.org/carta?id=f0b3e77e-bc00-45a6-ae55-ccfa1b4ee8fa&type=TV - Una vegada s'hagi projectat el vídeo a la classe i tots l'hagin vist, per parelles es posarà en comú els punts que més els hagin cridat l'atenció i en faran un llistat - Per ordre, cada parella dirà en veu alta UN dels aspectes destacats i l'escriurà a la pissarra - Quan totes les parelles hagin parlat, s'iniciarà un debat de tota la classe
Nivell educatiu	Nivell bàsic
Destinataris	Alumnat de 1r i 2n ESO i FP Bàsic
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	1h
Recursos	Ordinador i projector, pissarra i guix, paper i bolígraf
Avaluació	Es proposa que aquesta activitat s'avaluï amb la tècnica de l'observació i l'instrument diana (comportament, interès, participació i material)

Activitat 2, nivell bàsic

‘Les dones assassinades per les seves parelles no moren soles’ – Nivell bàsic	
Eix temàtic	Llenguatge sexista
Objectiu	Entendre amb exemples reals concrets publicats que el llenguatge sexista viu en els mitjans de comunicació, però que és possible canviar la situació
Activitat i descripció	Es proposa analitzar en grup alguns titulars o textos que han publicat mitjans de comunicació sobre la violència masclista. Alguns exemples d’aquestes publicacions poden trobar-se en aquest enllaç on també es justifiquen les errades lingüístiques i terminològiques referents a aquest aspecte: https://www.pikaramagazine.com/2019/12/machismo-y-medios-lo-peor-de-2019/ (‘La volcánica relación que mató a Lourdres’, ‘La joven de Bilbao violada por seis hombres había quedado con uno de ellos’, ‘Tres mujeres mueren víctimas de la violencia machista’, ‘Díaz Ayuso enseña toda su entrepierna en su toma de posesión’, etc.). Es proposa qüestionar-se aspectes com: - Violència de gènere en parella - Violència sexual - Discriminació de les dones a la política (i altres professions) - Les dones també tenen noms i cognoms Aquesta activitat pot servir per introduir el tema del llenguatge sexista en els mitjans de comunicació o simplement com a recurs per al docent per realitzar una altra activitat.
Nivell educatiu	Nivell bàsic
Destinataris	Alumnat de 1r i 2n ESO i FP Bàsic
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	1h
Recursos	-
Avaluació	A priori, activitat no avaluable

Activitat 1, nivell mitjà

‘Importa el llenguatge?’ – Nivell mitjà	
Eix temàtic	Llenguatge sexista
Objectiu	Conscienciar de la realitat del llenguatge sexista que s’utilitza, moltes vegades de forma inconscient
Activitat i descripció	La finalitat principal d’aquesta activitat és fer reflexionar l’alumnat, tant de forma individual com en grup, del tipus de llenguatge que utilitzam diàriament. D’aquesta manera, a partir d’algunes afirmacions que recull el document ‘Educa en tolerancia’ (http://www.educatolerancia.com/wp-

	content/uploads/2016/12/Que_es_el_lenguaje_sexista.pdf) començarem l'activitat: - S'entregarà a cada alumne un full amb el llistat de frases que trobam en aquest document (pàgina 5) - Llegiran les frases detingudament i intentaran trobar algunes expressions que els resultin desconegudes o que no formin part del seu llenguatge quotidià - Ara, es crearan grups de 3 persones i posaran en comú les seves reflexions individuals. Un del grup serà el portaveu i explicarà davant de tota la classe les conclusions - El docent, que tindrà el document esmentant, trobarà a la pàgina 6 algunes preguntes que potser els alumnes no s'han plantejat de cada una de les frases inicials - Serà a partir de la posada en comú i les reflexions posteriors del docent que s'iniciarà un debat enriquidor sobre aquest tema
Nivell educatiu	Nivell mitjà
Destinataris	Alumnat de 3r i 4t ESO i FP Mitjà
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	1h
Recursos	Document enllaçat en aquesta activitat, paper i bolígraf
Avaluació	Es proposa avaluar aquesta activitat amb una rúbrica per cada grup

Activitat 2, nivell mitjà

'El gènere i l'esport' – Nivell mitjà	
Eix temàtic	Llenguatge sexista
Objectiu	Comprovar que els mitjans de comunicació no fan el mateix ús del llenguatge en peces que es refereixen a homes que a dones
Activitat i descripció	Aquesta ràpida activitat ens servirà per comprovar les diferències lingüístiques que podem trobar en els mitjans de comunicació per parlar d'homes o de dones. Per això, - En grups de 5 persones se cercarà una notícia sobre esport masculí i una altra d'esport femení. - Amb la notícia davant, compararem el llenguatge que s'utilitza en cada una d'aquestes notícies - Quan cada grup tingui escrit en un paper les comparacions, es posaran en comú amb la resta del grup
Nivell educatiu	Nivell mitjà
Destinataris	Alumnat de 3r i 4t ESO i FP Mitjà
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna

Temporalització	30min – 1h
Recursos	Paper i bolígraf
Avaluació	Es proposa avaluar aquesta activitat amb la tècnica de l'observació

Activitat 3, nivell mitjà

'Com ens educa la publicitat?' – Nivell mitjà	
Eix temàtic	Llenguatge sexista
Objectiu	Interioritzar alguns conceptes i analitzar com la publicitat fa ús del llenguatge sexista
Activitat i descripció	Aquesta és una activitat senzilla que podrà servir de repàs de temari una vegada s'hagin explicat alguns conceptes com sexisme, masclisme i feminisme. Per tant, es proposa per a l'activitat: - Entre tota la classe, de forma ordenada, definir els conceptes masclisme, feminisme i sexisme a veu alçada - Projectar dues imatges (exemples proposats a l'**Annex 5**) per reflexionar i respondre algunes preguntes, també oralment, com: Quin és l'eslògan? Quin paper hi fa la dona? I l'home? Quins objectes s'hi identifiquen? Quins valors s'hi transmeten? Què et transmet la imatge? Quina és la conclusió d'aquest anunci? D'alguna manera, amb aquesta activitat ja s'estarà creant un debat de classe
Nivell educatiu	Nivell mitjà
Destinataris	Alumnat de 3r i 4t ESO i FP Mitjà
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	30min
Recursos	**Annex 5** amb algunes imatges, ordinador i projector
Avaluació	Es proposa avaluar aquesta activitat de forma individual amb l'instrument de l'observació

Activitat 1, nivell superior

'La publicitat amb ulleres' – Nivell superior	
Eix temàtic	Llenguatge sexista
Objectiu	Fer evident que el sexisme encara és en els mitjans de comunicació, fomentar l'esperit crític dels alumnes en aquest aspecte i recrear la imaginació d'aquests per tal de crear noves campanyes publicitàries

Activitat i descripció	Abans de començar aquesta activitat es recomana al docent fer una breu explicació sobre què és el sexisme, el feminisme i el masclisme. Per això, es proposa aquesta documentació: https://stoprumores.com/wp-content/uploads/2014/08/rumor_violencia_machistaV.pdf Una vegada realitzada l'explicació començarem l'activitat que consisteix a analitzar la publicitat: - Es dividirà la classe en grups (d'unes 5 persones). Cada grup haurà de fer una recerca d'anuncis publicitaris de qualsevol mitjà de comunicació (televisió, ràdio, premsa, revista...) en què creguin que apareixen estereotips de gènere. En cas que no en trobin, el docent en tindrà alguns de preparats (proposta **Annex 6**). - A continuació, hauran de descriure cada un dels anuncis sempre tenint en compte els següents aspectes (imatge, eslògan, situació i de quina manera es motiva perquè es compri el producte). - A més, s'hauran de respondre qüestions com: quin paper hi fa la dona? I l'home? Quins objectes s'hi identifiquen? Quins estereotips s'hi transmeten? - Amb imaginació, ara és el moment de modificar i millorar aquestes campanyes publicitàries o anuncis arran de les reflexions que s'han fet al llarg de l'activitat Una vegada hagi acabat l'activitat es realitzarà un petit debat sobre aquest tema
Nivell educatiu	Nivell superior
Destinataris	Alumnat de batxillerat i FP Superior
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	2h
Recursos	**Annex 6** de propostes d'anuncis (per al docent), ordinador pels grups
Avaluació	Es proposa que aquesta activitat s'avaluï amb la tècnica de l'observació i rúbrica

Activitat 2, nivell superior

'Analitzam els periodistes!' – Nivell superior	
Eix temàtic	Llenguatge sexista
Objectiu	Conscienciar dels estereotips de gènere que hi ha en els mitjans de comunicació

Activitat i descripció	Aquesta activitat és ràpida, simplement es vol exemplificar a l'alumnat dels estereotips de gènere que hi ha en els mitjans de comunicació. Pot servir per introduir algun tema de masclisme, feminisme, sexisme o de periodisme. D'aquesta manera, - El docent començarà amb una pregunta inicial: Quina és la feina del periodista? - Els alumnes han de respondre la seva opinió amb fonaments. Seguidament, el docent seguirà amb més preguntes per a tota la classe sobre temes més concrets del periodisme i a poc a poc anirà focalitzant el tema en els estereotips - (Quina és la feina del periodista? Per què, generalment, els periodistes que surten per televisió són homes de mitjana edat i les periodistes joves? Per què les periodistes són més atractives que els periodistes?...) - Segurament dins la mateixa aula es crearà un debat interessant que es podrà allargar el temps que el docent consideri
Nivell educatiu	Nivell superior
Destinataris	Alumnat de batxillerat i FP Superior
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	1h
Recursos	-
Avaluació	Es proposa que aquesta activitat s'avaluï amb la tècnica de l'observació

BLOC 5. El poder mediàtic i l'agenda setting

Activitat 1, nivell bàsic

'Ens interessa a tots el mateix?' – Nivell bàsic	
Eix temàtic	Agenda setting
Objectiu	Reflexionar sobre allò que ens interessa i allò que ens fan que ens interessi
Activitat i descripció	Amb aquesta finalitat es vol explicar què és l'agenda setting a partir dels interessos personals de cada alumne. Es pretén veure una evolució o variació dels seus interessos després d'entendre què és aquesta agenda. Així: - Cada alumne escriurà en un paper un tema d'actualitat que li preocupi i una vegada tots ho hagin fet, s'escriurà a la pissarra els temes de tots

	- Seguidament es projectarà un vídeo explicatiu per poder reflexionar, posteriorment, sobre aquests. Es proposa aquest: https://www.youtube.com/watch?v=PsVa_yc4uqk. Per això, individualment hauran d'escriure tot allò que els cridi l'atenció - Es formaran grups petits per posar en comú les idees dels vídeo i un portaveu del grup en farà un resum i escriurà a la pissarra les idees clau del vídeo. En el cas de voler seguir amb aquesta activitat, en acabar la primera sessió s'ha de manar com a tasca reflexionar i mirar i llegir les notícies, ja que a la propera sessió se'ls tornarà a demanar que facin un llistat de les coses que els preocupen. - En aquesta segona sessió, es formaran grups i se'ls demanarà que facin la seva agenda setting amb els temes que més els preocupen - Hauran d'elegir diferents notícies, decidir l'ordre i la importància que se'ls vol donar, el temps de cada noticia, entre altres. - Finalment, hauran de fer l'escaleta final a partir de l'agenda setting feta pel grup
Nivell educatiu	Nivell bàsic
Destinataris	Alumnat de 1r i 2n ESO i FP Bàsic
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	Depèn de les sessions que se'n vulguin fer 1-2h
Recursos	Paper i bolígraf, pissarra i guix, projector i ordinador
Avaluació	Es proposa avaluar aquesta activitat amb una rúbrica que contempli l'atenció dels alumnes, la participació, el treball en equip, l'assoliment dels continguts i l'exposició oral

Activitat 2, nivell bàsic

'Visitam la televisió – Nivell bàsic	
Eix temàtic	Agenda setting
Objectiu	Veure de primera mà el funcionament d'un mitjà de comunicació i comprovar l'agenda setting
Activitat i descripció	Es proposa per aquesta activitat realitzar una visita organitzada a un mitjà de comunicació. Concretament, se suggereix la visita a la televisió pública de les Illes Balears, IB3. Per això, es recomana haver concertat aquesta sortida amb la possible participació de periodistes i editors del mitjà perquè puguin explicar amb exemples clars als alumnes el funcionament del diari/televisió/ràdio/revista i què és exactament l'agenda setting

	En la següent sessió es recomana que es passi un qüestionari per saber si l'alumnat ha escoltat durant la sortida i si han assolit els coneixements
Nivell educatiu	Nivell bàsic
Destinataris	Alumnat de 1r i 2n ESO i FP Bàsic
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	Depèn del centre i tipus de sortida
Recursos	Paper i bolígraf
Avaluació	A priori, activitat no avaluable

Activitat 3, nivell bàsic

'Un periodista a la classe!'– Nivell bàsic	
Eix temàtic	Agenda setting
Objectiu	Parlar amb un professional de la comunicació i resoldre tots els dubtes que es tinguin
Activitat i descripció	La finalitat d'aquesta activitat és que els alumnes d'aquell nivell puguin parlar en primera persona i cara a cara amb un periodista. Amb aquesta persona podran resoldre tots els dubtes que puguin tenir sobre aquest món, però sobretot ens interessa que el convidat pugui explicar què és l'agenda setting i en què consisteix
Nivell educatiu	Nivell bàsic
Destinataris	Alumnat de 1r i 2n ESO i FP Bàsic
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	1h
Recursos	-
Avaluació	A priori, activitat no avaluable

Activitat 1, nivell mitjà

'Ens convertim en una redacció' – Nivell mitjà	
Eix temàtic	Agenda setting
Objectiu	L'alumnat viurà de primera mà les decisions que s'han de prendre diàriament en un mitjà de comunicació a l'hora d'elecció de temes
Activitat i descripció	Per tal de dur a terme tota l'activitat sencera es necessitaran més de dues sessions, ja que es realitzarà un roll-playing a l'aula: - En la primera, s'explicarà a l'alumnat què és què i qui és qui en una redacció periodística. Les seves funcions, les seves obligacions, els seus reptes... - En les dues següents, la classe es convertirà en una redacció. Hi haurà periodistes, caps, editors... I una vegada creats es

	posaran a fer feina per tal de poder entregar un projecte final acordat prèviament amb el docent (ja sigui un programa de ràdio, una revista, un diari...)
Nivell educatiu	Nivell mitjà
Destinataris	Alumnat de 3r i 4t ESO i FP Mitjà
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	3h
Recursos	Ordinadors, paper i bolígraf
Avaluació	Es proposa que aquesta activitat s'avaluï amb una rúbrica que compti amb la participació, interès de l'alumnat, ortografia, expressió, etc.

Activitat 1, nivell superior

Qui té 'La voz más alta'? – Nivell superior	
Eix temàtic	Agenda setting
Objectiu	Donar a conèixer a l'alumnat el funcionament d'un mitjà de comunicació pel que fa a l'elecció de temes
Activitat i descripció	La finalitat d'aquesta activitat és que els alumnes, a través de la minisèrie 'La voz más alta', entenguin què és l'agenda setting d'un mitjà de comunicació, com funciona i les seves conseqüències. Per tant, es proposa per aquesta activitat projectar a classe els 7 episodis d'aquesta sèrie Sinopsi de la sèrie: *«Al polititzat panorama dels mitjans de comunicació no hi ha una figura tan omnipresent com la seva, fins i tot després de ser esborrat de l'escena mediàtica. Roger Ailes, un dels grans cervells de la televisió i la política nord-americans, va ser clau per als governs conservadors de Nixon, Reagan i Bush, i va modelar Fox News per convertir-lo en l'altaveu definitiu d'una nova manera d'explicar la política. Per entendre els fets que han portat al ressorgir del Partit Republicà, un ha d'entendre a Roger Ailes»* (Movistar Televisió). Per tal de finalitzar la sessió es proposa que el docent reparteixi un qüestionari que avaluar l'assoliment dels continguts
Nivell educatiu	Nivell superior
Destinataris	Alumnat de batxillerat i FP Superior
Àrees implicades	Les que el docent interessat consideri oportuna
Temporalització	7h
Recursos	Ordinador i projector i paper i bolígraf
Avaluació	Es proposa avaluar l'activitat amb la tècnica de l'observació i l'instrument checklist per avaluar el qüestionari

5.2A tenir en compte durant el projecte

Hi ha alguns aspectes que val la pena que es tinguin en compte al llarg de qualsevol de les activitats proposades anteriorment. En aquest punt, en detallarem algunes com:

- **Alumnes amb necessitats educatives específiques:** el context d'una aula és molt important per tal d'assolir amb èxit els objectius de les activitats. Per això, s'ha de tenir en compte que dins aquesta aula pot haver-hi alumnes amb algunes necessitats educatives específiques i que, per tant, calgui realitzar adaptacions metodològiques, adaptacions a les activitats o adaptacions en els instruments i procediments de l'avaluació. D'aquesta manera, serà el docent qui les adapti a cada context.
- **Mancança de recursos en els centres:** pel que fa a recursos econòmics, la situació que alguns centres viuen és precària i no poden gaudir d'eines com ordinadors o projectors. Certament, algunes de les activitats proposades anteriorment necessiten l'ús d'aquestes. El docent haurà de preveure si ha de demanar poder fer ús d'una aula equipada, si ha de sol·licitar l'aula d'informàtica o carretó d'ordinadors, si ha fer fotocòpies, entre altres.
- **Els dies festius**: en el moment de proposar les activitats explicades en el punt anterior, s'ha tingut en compte que hi ha dies festius que no hi ha escola, però també la commemoració i celebració de dies internacionals. Per això, hi ha alguns blocs que se suggereixen i es proposa tenir en compte per a treballar en uns dies o setmanes determinats:
    - **BLOC 1 Comunicació i mitjans de comunicació**: 21 de novembre és el Dia Internacional de la Televisió i 13 de febrer Dia Internacional de la Ràdio
    - **BLOC 2 Fake news**: 24 de gener Dia de l'Educació
    - **BLOC 3 Hate Speech (discurs de l'odi):** 21 de maig Dia Internacional per a l'Eliminació de la Discriminació Racial, 20 de juny Dia Internacional del Refugiat, 10 de desembre Dia dels Drets Humans i 18 de desembre Dia Internacional del Migrant.

- **BLOC 4 Sexisme en els mitjans de comunicació**: 8 de març Dia de la Dona, 20 d'octubre Dia Internacional de la No Violència i 25 novembre Dia Internacional per a l'Eliminació de la Violència cap a la Dona.
- **BLOC 5 El poder mediàtic i l'agenda setting**: 3 de maig Dia Internacional de la Llibertat de Premsa i 2 de novembre Dia Internacional de la Fi d'Impunitat dels crims als periodistes.

- **L'avaluació**: en aquest treball s'ha proposat per a cada activitat un tipus d'avaluació. Una avaluació totalment oberta a modificacions dels docents. S'han proposat diferents instruments i tècniques d'avaluació a criteri del docent.
- **Com reaccionar davant una crisi social, com la del coronavirus**: en els darrers mesos de la realització d'aquest treball s'ha viscut una crisi sanitària mundial: la pandèmia del coronavirus. Aquesta ha posat a prova la resposta immediata de l'escola i dels docents. Les noves tecnologies, sempre que s'ha pogut, han estat l'eina de comunicació entre alumnat i docents. Certament, alhora, la situació ha posat en evidència les mancances i les fortaleses del sistema. Per això, i vista la situació viscuda, aquestes activitats han de poder adaptar-se al context, ja sigui treballant algunes activitats de forma telemàtica o bé reconvertint-les. A més, també és important tenir present la realitat de la bretxa digital que algunes famílies encara viuen i que tenen resposta, la majoria de vegades, amb l'aportació d'aquests ordinadors des de la Conselleria d'Educació.

6. Conclusions i aportacions

Que l'educació en comunicació i mitjans de comunicació és una assignatura pendent pels centres educatius és un fet. Amb aquesta proposta didàctica, formada de diferents activitats, s'ha volgut facilitar eines als centres i docents per caminar cap a una nova educació en què els mitjans de comunicació hi tinguin cabuda o, si més no, més presència.

Com hem pogut comprovar, són molts els autors internacional i nacionals que han parlat d'aquest tema des de fa ja molts anys. Les coses no han canviat gaire de llavors ençà, però és cert que s'ha caminat cap aquesta nova educació. També és cert que en els darrers anys, coincidint amb el boom de les noves tecnologies i de les xarxes socials, el sistema educatiu s'ha preocupat molt d'inculcar a l'alumnat el valors de la seguretat digital i la importància de la privadesa. Tot i això, i tenint en compte que diàriament ens comunicam i consumim mitjans de comunicació d'una manera o d'altra, no s'ha treballat específicament amb aquesta formació. En aquest treball s'ha volgut oferir obertament un projecte, que agrupa més d'una vintena d'activitats, per treballar alguns dels aspectes més important dels mitjans de comunicació: les fake news, el llenguatge sexista, el discurs de l'odi, l'agenda setting i els mitjans de comunicació com a tal. Cal remarcar que són unes activitats totalment obertes a modificacions de qualsevol dels aspectes que s'hi presenten (temporalització, recursos, adaptacions curriculars, espais...).

Des del meu punt de vista, la solució idònia és introduir la formació en mitjans de comunicació en els currículums de centre, ja sigui com a assignatura, matèria o mòdul. Fins que això no s'aconsegueixi, aquestes activitats poden servir com a resposta puntual als interessos dels docents i centres.

I és que, vulguem o no, els mitjans de comunicació eduquen. D'aquí la necessitat d'educar una ciutadania crítica, activa i creativa.

7. Bibliografia consultada

Abigail Orús. (2019). Uso de los medios de comunicación en España - Datos estadísticos | Statista. Recuperat 10 novembre 2019, de https://es.statista.com/temas/2855/uso-de-los-medios-de-comunicacion-en-espana/

Alter Consultores Legales. (2017). ¿Prohibir lo que incomoda o educar en la comunicación? Recuperat 10 novembre 2019, de https://www.vidanuevadigital.com/blog/prohibir-lo-que-incomoda-o-educar-en-la-comunicacion-alter-consultores-legales/

AulaMèdia. (s.d.). *Aula Mèdia. Educació en Comunicació*. Recuperat de http://www.aulamedia.org/wordpress/

Institut d'Estudis Catalans - Diec2. (s.d.). Recuperat 13 novembre 2019, de https://dlc.iec.cat/

eduCAC. (s.d.). Educació audiovisual | *eduCAC*. Recuperat 10 novembre 2019, de https://www.educac.cat/

Gobierno de España. (2019). La importancia de educar en los Medios de Comunicación | *AprendeINTEF*. Recuperat 10 novembre 2019, de https://aprende.intef.es/aprendiario/masivas/la-importancia-de-educar-en-los-medios-de-comunicacion

hacerfamilia.com. (s.d.). Medios de comunicación: cómo educar en contenidos frente a las pantallas. Recuperat de https://www.hacerfamilia.com/educacion/falta-verdadera-educacion-medios-comunicacion-20180104144145.html

Mission: Media Literacy. (s.d). *10 avantatges de l'educació en alfabetització mediática*. Recuperat de https://www.medialit.org/reading-room/10-benefits-media-literacy-education

Pere Giménez. (2017). Educació en comunicació: l'assignatura pendent | *comunicació21*. Recuperat 10 novembre 2019, de https://comunicacio21.cat/a-fons/educacio-en-comunicacio-l-assignatura-pendent/

Renova. (2017). Estudio Renova: el 92% de los españoles utilizamos el Smartphone en el WC-Renova. Recuperat de https://www.myrenova.com/es/blog/378/el-92-de-los-espanoles-utilizamos-el-smartphone-en-el-wc

8. Referències bibliogràfiques

Aguaded-Gómez, J.I. (2012). Apuesta de la ONU por una educación y alfabetización mediáticas. *Comunicar*, *38*(19), 7–8. https://doi.org/http://dx.doi.org/10.3916/C38-2012-01-01

Aguaded-Gómez, José Ignacio. (2014). Desde la infoxicación al derecho a la comunicación. *Comunicar*, *XXI*(42), 07–08. https://doi.org/10.3916/C42-2014-a1

Aparici Marino, Roberto; García Marín, D. (2018). *Comunicar y educar en el mundo que viene*.

Ballesta Pagán, F. (2002). Educar para el consumo crítico de los medios de comunicación. *Etic@net*, 0, 14.

Ballesta Pagan, J., Sancho, J., & Area, M. (1998). *Los medios de comunicación en el currículum*. Editorial KR.

Cabero-Almenara, J., & Romero Tena, R. (2001). Violencia, juventud y medios de comunicación. *Comunicar: Revista Científica Iberoamericana de Comunicación y Educación*, *17*, 126–132. https://doi.org/10.3916/C17-2001-19

Casado-Mestre, F. (2011). Educar para la comunicación y la cooperación social. In *Comunicar: Revista Científica de Comunicación y Educación* (Vol. 18, Issue 36).

Concepción Pérez Curiel i Sergio Luque Ortiz. (2014). *La educación mediática: una meta de los medios de comunicación frente a la infoxicación informativa*.

de Fontcuberta, M. (2001). Comunicación y educación: Una relación necesaria. *Cuadernos.Info*, *14*, 140–147. https://doi.org/10.7764/cdi.14.190

de Fontcuberta, M. (2003). *MEDIOS DE COMUNICACIÓN Y GESTIÓN DEL CONOCIMIENTO Mar de Fontcuberta (*)*. https://rieoei.org/historico/documentos/rie32a05.pdf

García-Galindo, J. A. (1993). Medios de comunicación y Universidad. *Comunicar*, *1*(1), 66–74. https://doi.org/10.3916/C01-1993-08

Gonnet, J. (1995). *De l'actualité à l'école : Pour des ateliers de démocratie*. Armand Colin.

Gonnet, J. (1997). *Education et médias*. PUF.

Jiménez, J. R. (1997). La educación en valores y los medios de comunicación. *Comunicar*, *9*, 15-22.

Lara, S., Ugarte, C., & Sádaba, C. (2010). *Educar para la comunicación y la cooperación social*. C. Naval (Ed.). Consejo Audiovisual de Navarra.

Marín, V. (2006). Medios de comunicación, educación y realidad. *Comunicar*, (26), 193-197.

Masterman, L. (1993). *La enseñanza de los medios de comunicación* (E. de la Torre (Ed.); 2001st ed.). https://books.google.es/books/about/La_enseñanza_de_los_medios_de_comunicac.html?id=yxlxIbrSC-YC&redir_esc=y

Pagán, F. J. B. (2002). Educar para el consumo crítico de los medios de comunicación. *Etic@ net*, 14.

Pallarès, A. A., & Pañella, R. B. (2011). *10 Ideas Clave. Educar en medios de comunicación: La educación mediática* (Vol. 15). Grao.

Pérez, C. & Luque, S (2014). La educación mediàtica. Una meta de los medios de comunicación frente a la infoxicación informativa. *Primer Congrés Internacional d'Infoxicació: mercat de la informació*. Universitat de sevilla.

Piette, J. (2000). La Educación en Medios de Comunicación y las Nuevas Tecnologías. *Comunicar*, *7*(14), 79–88. https://doi.org/10.3916/C14-2000-11

Quiroz Velasco, M. (1997). Propuestas para la educación y la comunicación. *Comunicar: Revista Científica Iberoamericana de Comunicación y Educación*, *8*, 31–39. https://doi.org/10.3916/25101

Quiroz Velasco, M. (s.d). Educar en la comunicación.

Real Apolo, C. (1999). *Real Apolo - Necesidad de educar con/para los medios de comunicación* (pp. 233–238). Educación y Medios de Comunicación Social: Historia y Perspectivas. https://idus.us.es/handle/11441/57823

Rodríguez, V. M. (1994). Comunicación y educación. In *Simposio Nacional Familia, Comunicación y Educación.(1994), p 229-233*. Kronos.

Rosenberg, M. (2000). *Comunicación no violenta*. Ediciones.

Sancho Gil, J. M. (1994). *Para una tecnología educativa* (Horsori Editorial (Ed.)). Horsori.

Trucho Fernández, F. (2006). La educación en comunicación como eje de una educación para la ciudadanía. *Comunicar: Revista Científica Iberoamericana de Comunicación y Educación*, *26*, 83–88.

https://doi.org/10.3916/25912

Verónica Marín Díaz. (2006). *Medios de comunicación, educación y realidad*.

Velasco, M. T. Q. (1993). Educar en la comunicación, comunicar en la educación. *Diálogos de la comunicación*, (37), 4.

Velasco, M. T. Q. (1997). Propuestas para la educación y la comunicación. *Comunicar: Revista científica iberoamericana de comunicación y educación*, (8), 31-39.

9. Annexos

ANNEX 1 Activitat 1 BLOC 1 nivell mitjà – Imatges '3-2-1 Pont'

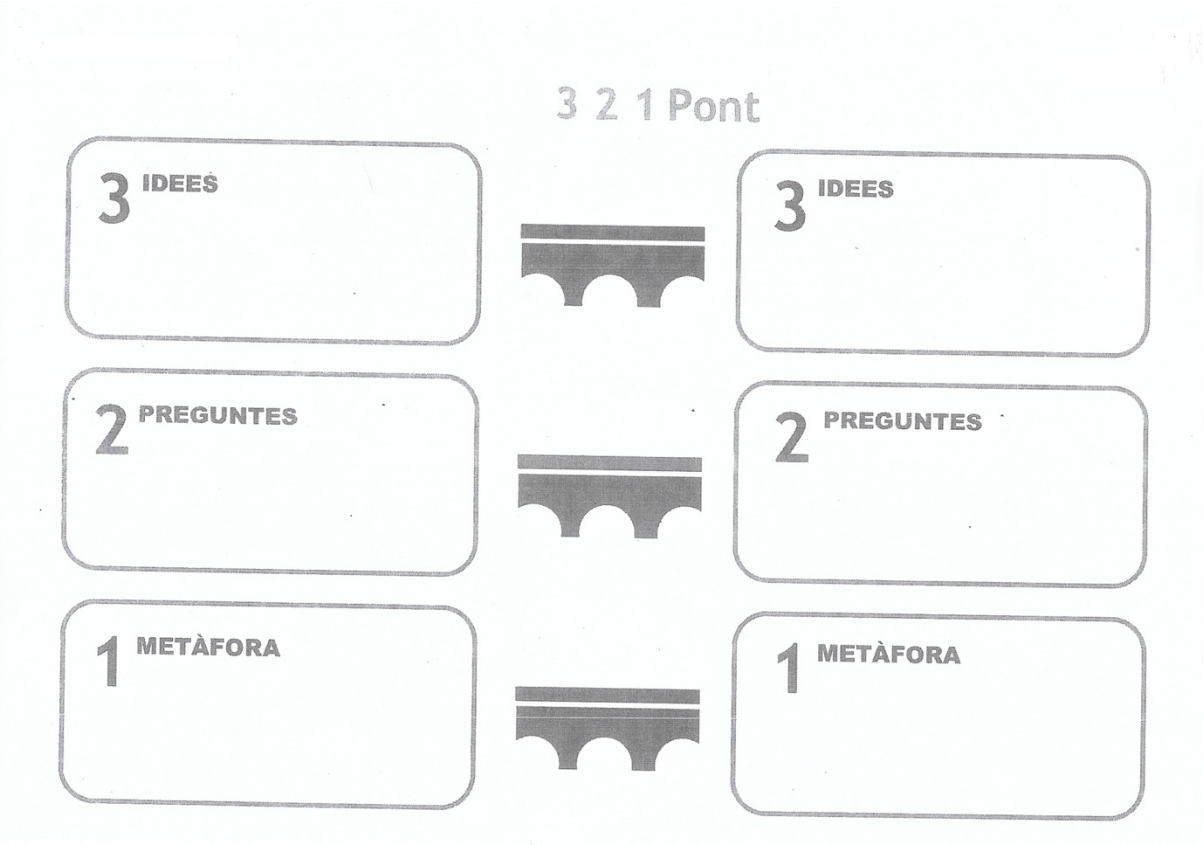

Annex 2 **Activitat BLOC 1 nivell superior – Imatges 'Veig, pens i deman'**

VEIG	PENSO	EM PREGUNTO

Annex 3 Imatge 1 – Plató televisió (programa Illes i pobles IB3)

Imatge 2 – Redacció premsa (El País)

Annex 4 Activitat 1 BLOC 2 nivell mitjà - Recull de titulars

Titulars falsos:

- Un vidente predijo hace unos meses la aparición del coronavirus
- Detectado un brote en Villarobledo de fruta infectada por un insecto invasor
- Detenido un hombre que drogaba a con golosinas a menores
- El consumo de vino ayuda a la protección contra el coronavirus
- El café y el té curan el coronavirus
- El 29 de enero de 2020, la OMS aconseja el uso de mascarillas en el entorno comunitario, en la atención domiciliaria y en centros de salud

Titulars reals:

- El Gobierno: «Si no hay vacunan los colegios tendran la mitad de alumnos en las ualas»
- La NBA regresará el 31 de julio en Orlando
- George Floyd fue también víctima del coronavirus
- Sanidad niega que el virus se transmita por la leche materna

Annex 5 Activitat 3 BLOC 4 nivell mitjà – Imatges publicitat

Annex 6 Activitat 1 BLOC 4 nivell superior – Propostes anuncis

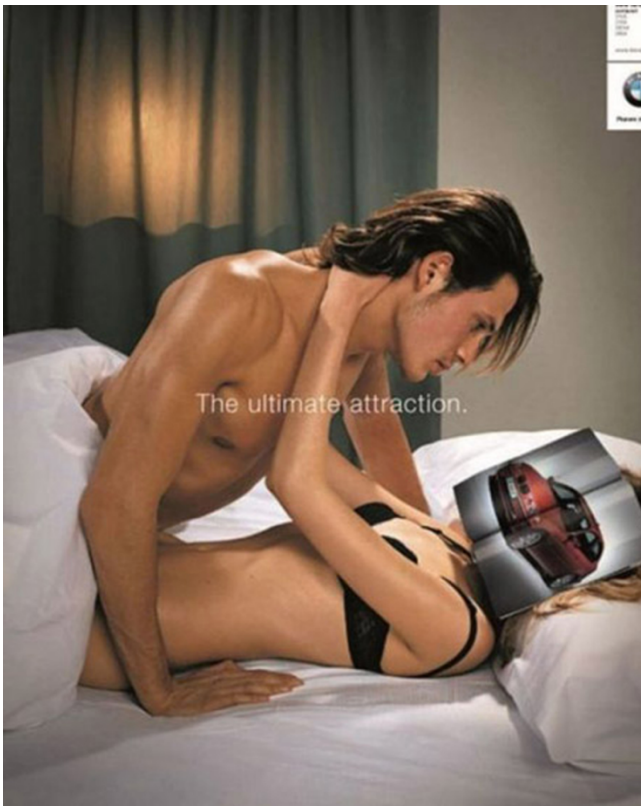

Casi tan complicado como una mujer. Pero puntual.
Les gusta a los hombres: el Da Vinci, uno de los más complicados cronógrafos mecánicos con calendario perpetuo y con indicación perpetua de las fases de la luna en acero fino. Ref. 3750, 1.674.850 PTS. También disponible en oro amarillo o en oro rojo de 18 quilates.
IWC
Desde 1868.
Y mientras siga habiendo hombres.
Internacional de Relojería, S.A. (INTERSA) Avda. Diagonal 463 bis 7ª, 08036 Barcelona, tel. 93 405 11 55

Limpiar cristales es cosa de hombres. Hasta 42 mm de diámetro.
Para hombres emancipados: el Portugués Chrono-Automatic. Un cronógrafo mecánico con cuerda automática y pequeño segundero con dispositivo de parada. Ref. 3714, en acero fino, 750.900 PTS. También disponible en oro rojo o en oro blanco de 18 quilates.
IWC
Internacional de Relojería, S.A. (INTERSA) Avda. Diagonal 463 bis 7ª, 08036 Barcelona, tel. 93 405 11 55

Un año calentando el ambiente...
www mediamarkt es
YO NO SOY TONTO
MediaMarkt
TV · DVD · VIDEOJUEGOS · HIFI · ELECTRODOMÉSTICOS · INFORMÁTICA · FOTO · CD · MULTIMEDIA MÓVIL